

Handreiking

opstellen Soortenmanagementplan en
pre-Soortenmanagementplan in Limburg

Inhoud

1. INLEIDING	5
1.1. AANLEIDING	5
1.2. WAT IS EEN SMP EN WAARVOOR DIENT HET?	6
1.3. WAT ZIJN DE VOORDELEN VAN EEN SMP?	7
1.4. WAT IS EEN PRE-SMP EN WAARVOOR DIENT HET?	8
2. INHOUD VEREISTEN SMP	10
2.1. JURIDISCHE KADERS EN WETTELIJKE EISEN	11
2.1.1. Beschrijving van het plangebied	11
2.1.2. Geplande activiteiten vergunningsgebruikers en Vergunningstermijn	11
2.1.3. Overzicht van de verbodsbepalingen voor de activiteiten, soorten en functies van het SMP	12
2.1.4. Onderbouwing van het wettelijk belang	13
2.1.5. Beschrijving van de alternatievenafweging	14
2.1.6. Waarborging staat van instandhouding	14
2.2. NULMETING	15
2.2.1. Beschrijving van het onderzoeksgebied	15
2.2.2. Populatie-inschatting en verkenning	15
2.2.3. Beschrijving van het soortgericht veldonderzoek	16
2.3. EFFECTBEPALING	18
2.3.1. Beschrijving aanwezige soorten, belang en effect van activiteit	19
2.3.2. Knelpuntenanalyse	19
2.3.3. Cumulatieve effecten	19
2.4. AMBITIE EN LANGETERMIJNVISIE	20
2.5. MITIGATIE- EN COMPENSATIEPLAN	21
2.5.1. Mitigatie en compensatie van soort-functie combinaties	21
2.5.2. Bewezen effectieve maatregelen en experimentele maatregelen	22
2.5.3. Compensatie en verbetering van het leefgebied (ecologische plus)	23
2.5.4. Ecologisch werkprotocol en logboek	23
2.6. MONITORINGSPLAN	23
2.6.1. Populatie-ontwikkeling in het plangebied (staat van instandhouding)	24
2.6.2. Monitoring van belangrijke en kwetsbare functies en verblijfplaatsen	25
2.6.3. Monitoring van de effectiviteit van de maatregelen	25
2.7. MANAGEMENT- EN ADMINISTRATIEPLAN	26
2.7.1. Voorwaarden doorschrijven van de gebiedsgerichte omgevingsvergunning aan de vergunning gebruiker(s)	26
2.7.2. Administratieve middelen	27
2.7.3. Acties bij tegenvallende resultaten of incidenten	27
3. INHOUD VEREISTEN PRE-SMP	29
3.1. JURIDISCHE KADERS EN WETTELIJKE EISEN	29
3.2. MODELMATIGE EFFECTENANALYSE	29
3.2.1. Beschrijving van het onderzoeksgebied	31

3.3.	COMPENSATIEPLAN.....	31
3.3.1.	<i>Beschrijving compensatietaakstelling.....</i>	32
3.3.2.	<i>Gebruik externe vleermuiskasten.....</i>	33
3.3.3.	<i>Beschrijving van gemeentelijke compensatietaakstelling en uitvoering</i>	34
3.3.4.	<i>Monitoring.....</i>	35
4.	STAPPENPLAN VOOR HET OPSTELLEN VAN EEN PRE-SMP EN SMP	36
5.	ISOLATIEWERKZAAMHEDEN	39
5.1.	WERKZAAMHEDEN VOORAFGAAND EEN SMP	39
5.2.	NATUURKALENDER.....	39
5.3.	DEFINITIES.....	42
5.4.	DAKISOLATIE BINNENZIJDEN	44
5.5.	DAKISOLATIE BUITENZIJDEN.....	45
5.6.	SPOUWMUURISOLATIE.....	47
5.7.	ISOLATIE BORSTWERING	50
5.8.	ISOLATIE BINNENMUUR	51
5.9.	ISOLATIE BUITENMUUR.....	51
5.10.	ZONNEPANELEN PLAATSEN.....	53
5.11.	OVERZICHT COMPENSATIETAAKSTELLING PARTICULIEREN	53
5.12.	OVERZICHT TRAININGSPLICHT EN MELDINGSPLICHT	57
	BIJLAGEN	59
	BIJLAGE 1: CHECKLIST SMP	59
	SMP	59
	SMP	59
	1. OMGEVINGSVERGUNNINGSAANVRAAG	59
	2. SOORTMANAGEMENTPLAN	59
	1. JURIDISCHE KADERS EN WETTELIJKE EISEN.....	59
	1. AMBITIE EN LANGETERMIJNVISIE	59
	2. NULMETING.....	59
	2. MITIGATIE- EN COMPENSATIEPLAN	59
	3. EFFECTBEPALING EN (LOKALE) STAAT VAN INSTANDHOUDING.....	59
	3. MONITORINGSPLAN	59
	4. MANAGEMENT- EN ADMINISTRATIEPLAN	59
	BIJLAGE 2: CHECKLIST PRE-SMP	62
	PRE-SMP.....	62
	1. OMGEVINGSVERGUNNINGSAANVRAAG	62
	2. PRE-SMP PLAN	62
	1. JURIDISCHE KADERS EN WETTELIJKE EISEN.....	62
	1. AMBITIE EN LANGETERMIJNVISIE	62
	2. MODELMATIGE EFFECTENANALYSE	62
	2. MITIGATIE- EN COMPENSATIEPLAN	62
	3. COMPENSATIEPLAN	62
	3. ONDERZOEKSPLAN NULMETING SMP	62
	4. MANAGEMENT- EN ADMINISTRATIEPLAN.....	62
	BIJLAGE 3: BESCHRIJVEN VAN DE JURIDISCHE KADERS, WETTELIJKE EISEN EN	
	OMGEVINGSVERGUNNINGSVORWAARDEN	64

BIJLAGE 4: BESCHRIJVEN VAN DE POTENTIE-ANALYSE EN VERKENNING	67
BIJLAGE 5: VOORWAARDEN SOORTGERICHT ONDERZOEK	68
BIJLAGE 6: SPECIFICATIE VAN DE ONDERZOEKSERVARING.....	70
BIJLAGE 7: BESCHRIJVEN VAN SOORTGERICHT ONDERZOEK EN RAPPORTAGE.....	71
BIJLAGE 8: BESCHRIJVING VAN DE EFFECTBEPALING	72
BIJLAGE 9: BESCHRIJVEN VAN DE MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN	73
BIJLAGE 10: AANDACHTSPUNTEN ECOLOGISCH WERKPROTOCOL EN LOGBOEK.....	74
BIJLAGE 11: INHOUD MONITORINGSPLAN	75
BIJLAGE 12: SLEUTELFACTOREN MONITORING POPULATIE-ONTWIKKELING	76
(STAAT VAN INSTANDHOUDING)	76
BIJLAGE 13: AANDACHTSPUNTEN BIJ OPSTELLEN VAN MANAGEMENT- EN ADMINISTRATIEPLAN..	77
BIJLAGE 14: CONTACTGEGEVENS PROVINCIE	78

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In het klimaatakkoord (2019) heeft Nederland zich ten doel gesteld om per jaar minimaal 50.000 bestaande woningen te isoleren, dit aantal loopt op tot 200.000 woningen per jaar in 2030. Ook particuliere woningen moeten worden verduurzaamd. In spouwmuren en daken van de te isoleren woningen verblijven meestal echter vleermuis- en vogelsoorten. Het verstoren en doden van deze gebouwbewonende soorten en het vernielen van hun verblijfplaatsen is op basis van de Omgevingswet verboden. Als er vooraf geen maatregelen worden getroffen worden deze dieren mogelijk gedood bij werkzaamheden als na-isolatie. De wettelijke bescherming van deze soorten staat - zeker bij particuliere verduurzaming - op gespannen voet met de energietransitie.

Deze ontwikkelingen vragen om een meer gebiedsgerichte en integrale aanpak. Dit kan gedaan worden met een Soortenmanagementplan (hierna: SMP). In een SMP wordt beschreven hoe, op de lange termijn, natuur en biodiversiteit in een gebied op duurzame en proactieve wijze beschermd wordt, terwijl er allerlei activiteiten en ontwikkelingen in hetzelfde gebied plaatsvinden. Het SMP is een managementplan waarin soortbescherming en biodiversiteit integraal geborgd worden binnen de geplande ruimtelijke ontwikkelingen en activiteiten in een gebied. Gezien deze maatschappelijke opgaven heeft de provincie Limburg de wens om het werken met SMP's binnen haar provincie te stimuleren.

Met een SMP kan een gebiedsgerichte omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit voor een gebied aangevraagd worden. Het doel van een SMP is het beschermen en versterken van de Staat van Instandhouding (hierna: Svl) en van leefgebieden van beschermde soorten binnen een gebied. Met een gebiedsgerichte omgevingsvergunning verkregen middels een SMP kunnen verschillende (deel)projecten en activiteiten uitgevoerd worden door verschillende partijen in een gebied waar beschermde soorten voorkomen. Deze partijen moeten zich dan allemaal aan het plan houden dat is beschreven in het SMP.

Met deze richtlijn willen wij initiatiefnemers ondersteunen om een goed en volwaardig SMP op te stellen dat voldoet aan de (wettelijke) eisen en randvoorwaarden binnen de Omgevingswet om tot een gebiedsgerichte omgevingsvergunning te komen. Deze handreiking geeft initiatiefnemers die een SMP in het kader van de Omgevingswet willen opstarten een heldere kapstok, waarin duidelijkheid wordt gegeven over de onderdelen waarop wordt getoetst bij aanvragen voor een gebiedsgerichte omgevingsvergunning op basis van een SMP. Deze handreiking is inzetbaar als leidraad voor het opstellen van een SMP. Een SMP heeft echter een ontwikkeltijd van 1-2 jaar en is daarmee niet op korte termijn inzetbaar.

Om populaties gebouwbewonende soorten duurzaam in stand te houden én de geambieerde verduurzaming van particuliere woningen mogelijk te maken, is door provincie Utrecht gezocht naar een op korte termijn inzetbare werkwijze die praktisch uitvoerbaar is bij particuliere isolatie en tegelijkertijd de lange termijn oplossing van een SMP stimuleert. De uitkomst is een nieuw ontwikkelde methodiek met de naam 'pre-Soortenmanagementplan' (hierna: pre-SMP). Provincie Limburg heeft ermee ingestemd om de pre-SMP methodiek ook toe te passen. Omdat SMP's een bepaalde ontwikkeltijd hebben, is de pre-SMP methodiek een vooruitlopend SMP als opstap tot een volwaardig SMP. Op grond van een omgevingsvergunningaanvraag met een pre-SMP verleent de provincie een tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning voor de Omgevingswet aan een gemeente, waarmee de isolatie van een deel van de grondgebonden particuliere woningen in die gemeente per direct wordt gelegaliseerd mits men voldoet aan de gestelde voorwaarden.

1.2. Wat is een SMP en waarvoor dient het?

Het SMP is een managementplan waarin beschreven staat hoe omgegaan wordt met beschermde soorten en biodiversiteit in een gebied waar ook allerlei ruimtelijke ontwikkelingen en activiteiten plaatsvinden. Het SMP bestaat uit verschillende onderdelen die beschreven en uitgewerkt moeten worden. Deze onderdelen worden in deze richtlijn uitgelegd en toegelicht.

- Ambitie en langetermijnvisie
- Juridische kaders en wettelijke eisen
- Nulmeting
- Effectbepaling
- Mitigatie en compensatieplan
- Monitoringsplan
- Management- en administratieplan

De ambitie en de visie heeft niet alleen betrekking op de specifieke soorten waarvoor een omgevingsvergunning wordt aangevraagd. Alle dieren zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van een gezonde biodiversiteit in hun leefgebied. Daarom maakt de algemene biodiversiteit in een gebied altijd onderdeel uit van een SMP. Voor het opstellen van een SMP wordt eerst, middels gebiedsdekkend veldonderzoek, in kaart gebracht welke soorten in het gebied voorkomen en waar deze voorkomen, oftewel de nulmeting. De nulmeting is een cruciaal onderdeel van het SMP, omdat deze de basis vormt voor het inzicht in de dierspopulaties in het gebied en moet daarom grondig worden uitgevoerd.

Het uitgangspunt van het SMP is de opgestelde visie en ambitie en het basisonderzoek (nulmeting). In het SMP wordt een concreet plan uitgewerkt hoe het leefgebied van de aanwezige soorten beschermd wordt en de opgestelde doelen bereikt gaan worden. Vanwege het gebiedsgerichte karakter ligt de nadruk van een SMP op het behoud en versterken van aanwezige populaties (kolonies) en hun leefgebieden. Dit houdt in dat er niet alleen voldoende verblijf- en nestplaatsen

aanwezig moeten zijn, maar ook de gebieden waar ze jagen, rusten, drinken, voortplanten en de verbindingroutes waar de soorten gebruik van maken op orde moeten zijn. Hiervoor is de biodiversiteit van belang: er wordt gekeken naar het complete leefgebied, zowel de kwaliteit als de kwantiteit. In het mitigatie- en compensatieplan wordt beschreven hoe dit in de praktijk uitgevoerd wordt. Door middel van het nemen van maatregelen voor, tijdens en na werkzaamheden en activiteiten moet worden voorkomen dat soorten verwijderd, gedood of verwond worden, dat ze altijd voldoende geschikte nest- en verblijfplaatsen hebben en hun leefgebied beschermd (of verbeterd) wordt.

In het monitoringsplan wordt beschreven hoe een vinger aan de pols gehouden wordt. Worden de beoogde doelen gehaald, werken de verschillende maatregelen en hoe bewegen de aanwezige soorten zich door het gebied. Veel dieren zitten immers niet stil. Door natuurlijk gedrag, of door uitgevoerde werkzaamheden, kunnen dieren binnen een gebied verplaatsen. Door de monitoring worden deze ontwikkelingen in kaart gebracht. Daarnaast geeft monitoring inzicht in de ontwikkeling van populaties. Door gebruik te maken van standaard monitoringsmethodieken kunnen resultaten ook vergeleken worden met andere gebieden in Nederland. Tot slot is de administratie en coördinatie van een SMP van groot belang. Gedurende het SMP moet vastgelegd en bijgehouden worden waar en welke maatregelen genomen zijn, waar beschermde soorten aanwezig zijn en wie waar aan het werk gaat. In een SMP-gebied zijn vaak meerdere partijen actief. Deze moeten onder het SMP hun activiteiten op elkaar afstemmen om cumulatie te voorkomen en fasering mogelijk te maken.

In deze handreiking wordt de focus van een SMP met name gelegd op gebouwbewonende soorten zoals de huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Een SMP kan echter voor iedere diersoort worden opgesteld.

1.3. Wat zijn de voordelen van een SMP?

Meer duidelijkheid, zekerheid en ruimte voor een flexibelere planning van activiteiten. Dit komt doordat vooraf duidelijk is wat wel en niet kan, waar en hoe, en voor meerdere jaren, voor de aanwezige beschermde soorten. Dit is in het voordeel van initiatiefnemers en uitvoerders.

Besparen van tijd en kosten

Door het vervangen van aparte aanvraagprocedures per activiteit door het volgen van één procedure voor de gebiedsgerichte omgevingsvergunning op basis van een SMP wordt tijd bespaard. Daarnaast worden de onderzoekskosten en -inspanningen verminderd door samenwerking met andere initiatiefnemers en het volgen van één gezamenlijke procedure.

Betere bescherming van soorten, ook op de langere termijn

Dit komt doordat het SMP voorziet in de langetermijnbehoeften van beschermde populaties in een relatief groot gebied. Met een volledig beeld van het gebruik van het leefgebied en de negatieve effecten op de populaties, kan een integrale aanpak van compenserende en mitigerende maatregelen worden gekozen. Ook andere soorten profiteren hiervan, wat de biodiversiteit ten goede komt.

Potentie tot win-win situaties

Met een goed doordachte integrale aanpak op gebiedsniveau, kunnen maatregelen, naast ecologische winst, ook andere doelen dienen. Denk bijvoorbeeld aan een SMP voor woningverduurzaming. Zo kunnen maatregelen worden ingezet voor klimaatadaptatie of recreatie. Dit kan door een slimme inzet van gebiedsgerichte maatregelen.

Een alternatief is dat een gemeente via een SMP mogelijkheden schept voor burgerparticipatie, bijvoorbeeld bij het creëren van een groenere leefomgeving, of voor ondernemers die willen bijdragen aan maatschappelijk verantwoord ondernemen met een positieve impact op de biodiversiteit. Dit biedt tevens kansen voor ondernemers om zich te profileren op dit gebied.

Inzet en opbrengsten kunnen op zo'n manier worden gedeeld. Ook worden de ambitieuze doelstellingen zoals de woningverduurzaming en soortenbescherming haalbaar voor alle betrokken partijen.

1.4. Wat is een pre-SMP en waarvoor dient het?

Ondanks de formele wettelijke bescherming die gebouwbewonende soorten genieten, worden op dit moment dagelijks vele particuliere huizen geïsoleerd zonder naleving van de wettelijke verplichtingen. Particuliere isolatie heeft dan ook negatieve gevolgen voor de beschermde soorten, vaak zonder dat de bewoners beseffen dat ze een overtreding van de Omgevingswet begaan. Het doel van de pre-SMP methodiek is om op een praktisch uitvoerbare manier de gebouwbewonende soorten (zowel individueel als op populatieniveau) te beschermen bij de verduurzaming van particuliere woningen, zónder dat de voortgang van de verduurzaming daar grote hinder van ondervindt.

Op grond van een omgevingsvergunningaanvraag met een pre-SMP verleent de provincie als bevoegd gezag een tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning van de Omgevingswet aan een gemeente, waarmee de isolatie van 30% van de grondgebonden particuliere woningen met energie labels C t/m G in die gemeente per direct wordt gelegaliseerd.

Aan deze tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning op basis van het pre-SMP is de voorwaarde gekoppeld dat de betreffende gemeente de opdracht geeft aan een ecologisch bureau voor de start van het SMP-onderzoek. De pre-SMP-

omgevingsvergunningen gelden maximaal 2 dit is de maximaal te verwachten periode voor het opstellen van een volwaardig SMP.

Aan een tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning zijn daarnaast twee andere voorwaarden verbonden:

1. Particulieren kiezen voor een isolatiebedrijf dat werkt volgens de handreiking "Natuurvriendelijk isoleren",
2. Gemeenten hebben een pre-SMP om het verlies van (kraam-) verblijfplaatsen door particuliere isolatie te compenseren.

Daarnaast zijn er 2 fases te onderscheiden binnen een pre-SMP. In fase 1 mag maximaal 10% van de particuliere grondgebonden woningen met energie labels C t/m G per CBS buurt worden verduurzaamd. Fase 1 duurt totdat alle kraamverblijfplaatsen in beeld zijn gebracht middels het veldonderzoek van het SMP. In fase 2, als de essentiële kraamverblijfplaatsen in beeld zijn, mag aanvullend tot maximaal 30% van de particuliere grondgebonden woningen met energie labels C t/m G per CBS buurt verduurzaamd worden. In totaal, na maximaal 24 maanden, is daardoor altijd nog minimaal 70% van de te verduurzamen particuliere woningen onaangetast en wordt een te zware last op de populaties voorkomen. In de daaropvolgende jaren mogen de overige woningen onder een SMP worden verduurzaamd.

Bovendien geldt dat het percentage geïsoleerde huizen met de korte termijn aanpak natuurvriendelijk isoleren al meetelt voor het percentage binnen het pre-SMP. Wanneer de volledige 6% reeds geïsoleerd is tijdens de aanpak natuurvriendelijk isoleren, mag de gemeente nog een extra 4% isoleren in fase 1 en 24% in fase 2.

2. Inhoud vereisten SMP

In het SMP moet worden onderbouwd hoe wordt voldaan aan de wettelijke eis dat er geen verslechtering van de SvI optreedt en hoe een ecologische plus wordt gerealiseerd. Dit wordt gedaan op basis van het vereiste onderzoek, de ecologische onderbouwing, mitigatie, compensatie, beperkingen en de monitoring. De focus van het SMP ligt meer op het populatieniveau van de beschermde soorten, dan op het niveau van het individu. Voor de aanvraag van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning dient het SMP de volgende onderdelen te bevatten:

- Juridische kaders en wettelijke eisen
- Nulmeting
- Effectbepaling
- Ambitie en langetermijnvisie
- Mitigatie en compensatieplan
- Monitoringsplan
- Management- en administratieplan

Een SMP benadrukt de kracht van de gebiedsgerichte benadering voor de aanwezige soorten. Door de langetermijnvisie en grootschaligheid van SMPs, gecombineerd met effectieve stimulansen, voorlichtingen van gemeenten en de verplichting om natuurinclusief te bouwen en in te richten, ontstaan er op de lange termijn kansen voor de aanwezige (beschermde) soorten en populaties. De nulmeting brengt in kaart welke soorten en functies binnen een gebied aanwezig zijn, wat de potentiële effecten van geplande activiteiten en ontwikkelingen zijn, welke knelpunten zich voordoen en welke voordelen werken volgens een SMP met zich meebrengt. Met de aanwezige kennis van het gebied in combinatie met een gebiedsgerichte, integrale benadering kan ingezet worden op onder andere:

- Het versterken van netwerken van (beschermde) soorten binnen een aaneengesloten gebied;
- Het versterken van de algehele biodiversiteit binnen het gebied;
- Het verbinden van geïsoleerde kolonies met bijvoorbeeld andere kolonies door de realisatie van nieuw leefgebied;
- Het oplossen van knelpunten;
- Het op grootschalig natuurinclusief bouwen en verbouwen binnen projecten.

Hierdoor kan een SMP een grote bijdrage leveren aan een efficiënte wijze van omgaan met (beschermde) soorten in relatie tot geplande activiteiten, waarbij zowel de soorten en de activiteiten winst behalen. Een SMP kan zodoende een concrete uitwerking zijn van (gemeentelijk) beleid of maatschappelijk verantwoord ondernemen, door invulling te geven aan de doelstelling om de biodiversiteit te versterken.

2.1. Juridische kaders en wettelijke eisen

De beschrijving van de juridische kaders en wettelijke eisen dient de volgende onderdelen te bevatten:

- Beschrijving van het plangebied
- Geplande activiteiten, omgevingsvergunning gebruikers en omgevingsvergunningstermijn
- Overzicht van de soorten, functies en verbodsbepalingen
- Onderbouwing van het wettelijk belang
- Beschrijving van de alternatievenafweging
- Waarborging staat van instandhouding

Zie voor een uitgebreide omschrijving van enkele onderdelen bijlage 3 en de Checklist in bijlage 1.

2.1.1. Beschrijving van het plangebied

Het plangebied omvat het gebied waar de activiteiten plaatsvinden waarvoor de gebiedsgerichte omgevingsvergunning wordt aangevraagd. Voor de grootte en specifieke kenmerken van het plangebied voor een SMP bestaat geen blauwdruk. Het totale plangebied dient uiteindelijk het volledige stedelijk gebied van ten minste één gemeente te omvatten zoals aangeven in de Specifieke Uitkering versnelling natuurinclusief isoleren. Het totale plangebied kan worden opgedeeld in deelgebieden waarbij telkens een deel van het stedelijk gebied wordt onderzocht, zolang dit erop is gericht dat deze delen gezamenlijk een SMP vormen dat het volledig stedelijk gebied omvat. Deze aanpak kan de opdracht voor ecologische adviesbureaus beter uitvoerbaar maken en stelt de gemeenten in staat om flexibeler een aanbesteding op te stellen. Als het SMP het belang van bescherming van flora en fauna bevat, is de begrenzing ecologisch gemotiveerd. De begrenzing van het plangebied moet vindbaar en navolgbaar zijn voor de provincie Limburg en voor andere externe partijen die betrokken zijn bij (de uitvoering van) het SMP.

2.1.2. Geplande activiteiten vergunningsgebruikers en Vergunningstermijn

Activiteiten

In het SMP staat een zo volledig mogelijke beschrijving van alle activiteiten die naar verwachting uitgevoerd worden binnen het SMP-gebied en waarvoor de gebiedsgerichte omgevingsvergunning wordt aangevraagd. Dit kan gaan om ruimtelijke ontwikkelingen, projecten of andere activiteiten. Het kan hier ook gaan om categorieën van activiteiten, waarbij op voorhand de exacte plekken nog niet bekend zijn. Een voorbeeld hiervan is particuliere woningverduurzaming.

Omgevingsvergunning gebruikers

Een SMP wordt in opdracht van de vergunningsaanvrager cq. initiatiefnemer opgesteld. Het plan is de basis voor de aanvraag van de gebiedsgerichte omgevingsvergunning. De vergunninghouder is verantwoordelijk voor het naleven van de gebiedsgerichte omgevingsvergunning en het SMP dat daar deel van uitmaakt. Vanwege de grootschaligheid, de gebiedsgerichte aanpak en het realiseren van een ecologische plus in een gebied wordt aanbevolen dat een gemeente de vergunninghouder is van een SMP. Andere partijen kunnen gebruikmaken van het SMP. Voorbeelden van partijen die gebruik kunnen maken van het SMP zijn:

- Woningcorporaties
- Waterschappen
- Projectontwikkelaars
- Bedrijven
- Particulieren

In het SMP moet opgenomen worden welke partijen de gebiedsgerichte omgevingsvergunning kunnen gebruiken, voor welke activiteiten, en zo mogelijk wanneer.

Omgevingsvergunningstermijn

In de aanvraag is opgenomen voor welke periode de gebiedsgerichte omgevingsvergunning wordt aangevraagd. Het maximale termijn van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteit is 10 jaar.

2.1.3. Overzicht van de verbodsbepalingen voor de activiteiten, soorten en functies van het SMP

Activiteiten

Men kan een gebiedsgerichte omgevingsvergunning aanvragen voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in de artikelen 11.37, 11.38, 11.46, 11.47 en 11.54 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Soorten en functies

Soorten waarvoor het SMP toepasbaar is:

- Vogelsoorten genoemd in paragraaf § 11.2.2 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning soorten vogelrichtlijn in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor de soorten die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn;
- Soorten genoemd in paragraaf § 11.2.3 Flora- en fauna-activiteiten: omgevingsvergunning soorten habitatrichtlijn in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor de soorten die zijn beschermd op grond van de Habitatrichtlijn;
- Soorten genoemd in paragraaf § 11.2.4 Flora- en fauna-activiteiten voor andere soorten van de lijst in de bijlagen in het Besluit activiteiten

leefomgeving (Bal) die niet op de vrijstellingslijst staan van de provincie Limburg;

- Soorten waarvoor binnen een SMP maatwerk niet noodzakelijk is en generieke onderzoeksprotocollen voor bestaan;
- Een aantal soorten zijn zodanig kwetsbaar dat binnen een SMP maatwerk noodzakelijk is:
 - Soorten waar tot op heden geen standaard maatregelen voor genomen kunnen worden;
 - Soorten die vanwege de zeldzaamheid of de benodigde hoge onderzoeksinspanning die geleverd moet worden, een te hoog risico lopen gemist of onderschat te worden bij een gebiedsgericht onderzoek;
 - Soorten die een ongunstige Svl of negatieve toekomstverwachting hebben die veroorzaakt wordt door bijvoorbeeld verduurzaming van de woningmarkt.

Deze bovenstaande drie categorieën gelden met name voor vleermuissoorten, zoals de meervleermuis, de gewone - en grijze grootoorvleermuis.

Functies waarvoor binnen een SMP maatwerk noodzakelijk is:

Alle functies die van groot belang zijn voor de lokale Svl van de soort, zoals:

- Kraam- en massawinterverblijfplaatsen van alle vleermuissoorten;
- Essentiële foerageergebieden;
- Essentiële vliegroutes;
- Kolonies huismussen en gierzwaluwen vanaf tien paartjes;

Benoem in het SMP voor welke soorten en functies de gebiedsgerichte omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

Verbodsbepalingen

De gebiedsgerichte omgevingsvergunning wordt aangevraagd, omdat de geplande activiteiten resulteren in verbodsovertredingen, zoals vermeld in het Bal, op beschermde soorten uit de Omgevingswet. Benoem concreet de verbodsbepalingen waar de gebiedsgerichte omgevingsvergunning voor wordt aangevraagd. Het doden van dieren is ten allen tijden verboden.

2.1.4. Onderbouwing van het wettelijk belang

Voor het verkrijgen van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning is vereist dat er met de uitvoering van het project een wettelijk belang gediend wordt, zoals bedoeld in artikel 8.74j, eerste lid, onder b, Bkl, artikel 8.74k, eerste lid, onder b, Bkl en artikel 8.74l, eerste lid, onder b, Bkl.. In de aanvraag moet onderbouwd worden voor welk wettelijk belang een vergunning wordt aangevraagd en waarom dit belang van toepassing is. Een project kan meerdere wettelijke belangen dienen zoals 'bescherming van flora en fauna', 'openbare veiligheid' en 'volksgezondheid'. Zowel klimaatverandering als woningverduurzaming hebben bijvoorbeeld effecten

op alle drie de belangen. Daarnaast is het belangrijk dat in het SMP wordt beschreven hoe een ecologische plus wordt gecreëerd.

Het Soortenmanagementplan en de maatregelen die u erin opneemt, moeten op lange termijn een aantoonbare verbetering opleveren ten opzichte van de huidige situatie. Zoals het verhogen van de biodiversiteit, het versterken van de netwerken en het verbeteren van het leefgebied. Sluit hierbij aan bij de ambitie en langetermijnvisie die u beschrijft in het Soortenmanagementplan. In de omgevingsvergunningsaanvraag beschrijft u hiervoor duidelijk en concreet waarom soorten baat hebben bij het Soortenmanagementplan. En geeft u aan op welke wijze het huidige netwerk van de verschillende soorten binnen het soortenmanagementplangebied versterkt wordt door middel van het oplossen van de knelpunten, het creëren van nieuwe verblijfplaatsen of het verbeteren van bestaande verblijfplaatsen en functioneel leefgebied. Deze ecologische 'plus' moet u op projectniveau, maar ook in gemeentelijk beleid borgen.

Doordat een SMP voor een groter gebied wordt opgesteld en de maatregelen gericht kunnen zijn op verbetering van het leefgebied voor beschermde soorten, kan beroep worden gedaan op de wettelijke belangen 'bescherming van flora en fauna', 'openbare veiligheid' en 'volksgezondheid'. Geef aan voor welk(e) wettelijk belang(en) een omgevingsvergunning wordt aangevraagd inclusief onderbouwing. Voeg (indien van toepassing) documenten toe.

2.1.5. Beschrijving van de alternatievenafweging

Voor het verkrijgen van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning is vereist dat er geen andere bevredigende oplossing voor de soorten aanwezig is, zoals bedoeld in artikel 8.74j, eerste lid onder a, Bkl, artikel 8.74k, eerste lid, onder a, Bkl en artikel 8.74l, eerste lid, onder a, Bkl. Motiveer dat er geen andere bevredigende alternatieven mogelijk zijn.

2.1.6. Waarborging staat van instandhouding

Voor het verkrijgen van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning is vereist dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in een gunstige Staat van Instandhouding (hierna: Svl) te laten voortbestaan in hun natuurlijke verspreidingsgebied (artikel 8.74k, eerste lid, onder c, Bkl en artikel 8.74l, eerste lid, onder c, Bkl) en/of dat de activiteit niet tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de soort leidt (artikel 8.74j, eerste lid, onder c, Bkl). Geef een onderbouwing dat de Svl van de aangevraagde soorten door het SMP niet in het geding komt.

2.2. Nulmeting

De beschrijving van de nulmeting dient de volgende onderdelen te bevatten:

- Beschrijving van het onderzoeksgebied
- Populatie-inschatting en verkenning
- Beschrijving van het soortgericht veldonderzoek

Zie voor een uitgebreide omschrijving van enkele onderdelen bijlage 4 t/m 7 en voor de Checklist bijlage 1.

Een SMP start altijd met een nulmeting van natuurwaarden voor het gebied waarvoor de gebiedsgerichte omgevingsvergunning wordt aangevraagd. De nulmeting van de natuurwaarden binnen het gehele grondgebied van een woonkern vormt daarmee de basis van het SMP. Dit onderzoek moet voor alle betrokken beschermde dier- en plantensoorten een volledig en betrouwbaar beeld geven van:

- De populatieomvang;
- De daarbij behorende essentiële foerageer- of migreernetwerk;
- Essentiële grote verblijfplaatsen van deze populaties.

2.2.1. Beschrijving van het onderzoeksgebied

Geef aan welk gebieden zijn onderzocht (met ondersteunend kaartmateriaal) en beschrijf de aanwezige landschapstype/habitattypen binnen de onderzoeksgebieden.

2.2.2. Populatie-inschatting en verkenning

De manier waarop de potentie-analyse en verkenning wordt uitgevoerd is afhankelijk van de situatie (de lokale feiten en omstandigheden) en de kenmerken van het gebied en de beschikbare informatie. Dit vereist maatwerk. De potentie-analyse en verkenning wordt opgesteld aan de hand van twee instrumenten:

- Beschrijving van het literatuuronderzoek;
- Uitwerking van het verkennend gebiedsdekkend onderzoek.

Indien voorafgaand aan het SMP gebruik is gemaakt van een tijdelijke pre-SMP vergunning, dient tevens het compensatieplan pre-SMP, gebaseerd op de modelmatige populatieberekening, worden aangeleverd en geëvalueerd. De aandachtspunten voor het beschrijven van het onderdeel 'potentie-analyse en verkenning' vindt u in bijlage 2.

Tabel 1. Literatuuronderzoek

Doel	Inzicht in het voorkomen van beschermde soorten in en nabij het plangebied en in soort specifieke voorkeuren en trends
Criteria databankbronnen	Ecologische onderbouwing van de actualiteit, de relevantie, de betrouwbaarheid en de accuraatheid van de bronnen
Periode	Onderzoeksgegevens over een langere periode zijn interessant voor inzicht in de manier waarop beschermde soorten het plangebied gebruiken
Verouderde data	Aanvullen met recent onderzoek voor een helder inzicht in de functionaliteit van het hele plangebied
Expert judgement	Mogelijk, maar de inzichten helder onderbouwen

Tabel 2. Uitwerking van het verkennend gebiedsdekkend onderzoek

Doel	Inschatting van de geschiktheid en de potentie van de structuren en de leefgebieden voor de beschermde soorten in het plangebied
Input	Literatuuronderzoek in combinatie met een gebiedsdekkend veldbezoek en aanwezige landschapstypen
Output	Bepaling welke soortgerichte veldonderzoeken noodzakelijk zijn en vaststelling van de methodiek, de onderzoeksinspanning en de verdeling van de onderzoeksintensiteit van deze soortgerichte veldonderzoeken

De resultaten van het literatuur- en verkennend gebiedsdekkend onderzoek moeten worden opgenomen in de aanvraag

2.2.3. Beschrijving van het soortgericht veldonderzoek

Het doel van het soortgericht veldonderzoek is het in kaart brengen van de aanwezigheid in het plangebied van netwerken, kolonies en de belangrijke soort-functie-combinaties van beschermde soorten. Het onderzoeksgebied omvat het volledige SMP-plangebied.

Onderzoeksinspanning en methodiek

Systematisch vaststellen en onderbouwen op basis van verschillende factoren, zoals:

- Onderzoeksgebied en (eventueel) deelgebieden;
- Potentie-analyses;
- Omgevingskenmerken (landschapstypen);
- Toegankelijkheid en overzichtelijkheid van het onderzoeksgebied;
- Relevante (en actuele) eerder uitgevoerde onderzoeken binnen het plangebied, waarin de aanwezigheid van belangrijke functies al aangetoond is of verwacht wordt;
- Beschrijving van aanvullend onderzoek

Onderzoeken in zowel stedelijk als landelijk gebied moeten aan specifieke voorwaarden voldoen. Deze voorwaarden zijn opgenomen in bijlage 7. Wanneer niet aan deze voorwaarden kan worden voldaan moet dit onderbouwd worden. Beschrijf de geleverde onderzoeksinspanning, gebruikte methoden, middelen en werkwijze.

Tabel 3. Soortgericht veldonderzoek

Doel	In kaart brengen van de aanwezigheid in het plangebied van netwerken, kolonies en de belangrijke soort-functie-combinaties van beschermde soorten
Wat	Alle soorten en functies in de geschikte perioden en tijdstippen
Onderzoeksgebied	SMP-plangebied
Onderzoeksprotocollen voor periodisering en minimaal aantal veldbezoeken	Meest recente onderzoeksprotocollen, zoals de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden van Netwerk Groene Bureaus en de Kennisdocumenten van BIJ12 zijn leidend voor de minimale eisen van de onderzoeksprotocollen. Wanneer nieuwe toepasbare protocollen voor gebiedsgericht onderzoek vastgesteld worden, moet u hiervan gebruik maken. Deze zijn voor een aantal soorten in ontwikkeling. Indien van deze protocollen wordt afgeweken dient dit ecologisch te worden onderbouwd. De afwijkende protocollen dienen aangetoond net zo betrouwbaar dan wel betrouwbaarder te zijn dan de huidige onderzoeksprotocollen.
Onderzoeksmethodiek	Moet toetsbaar zijn voor het bevoegd gezag
Onderzoeksinspanning	De locatiebezoeken voor alle soorten en functies zijn uitgevoerd volgens de richtlijnen van de meest recent best-practice onderzoeksprotocollen

Deskundigheid van de onderzoekers

Voor onderzoek in grote gebieden is een andere aanpak en een hoger deskundigheidsniveau van de veldonderzoekers nodig. Bijvoorbeeld aan de hand van (soms subtiele) signalen moet de onderzoeker in staat zijn om gedrag, dat kan leiden tot het vinden van belangrijke verblijfplaatsen of functies, op de juiste wijze te interpreteren.

Alleen als zij kundig zijn, kunt u een deel van (ondersteunend) onderzoek ook door vrijwilligers laten uitvoeren mits zij worden begeleid door ervaren ecologen. De specifieke eisen aan de deskundigheid van onderzoekers vindt u in bijlage 6. Onderbouw in de aanvraag dat de onderzoekers voldoen aan de deskundigheidseisen.

Onderzoeksresultaten

In de rapportage van het soortgericht onderzoek neemt u beschrijvingen op van de:

- Potenties van het gebied voor de te verwachten soorten;
- Kenmerken van het gebied;
- Logische vertaling hiervan naar de onderzoeksinspanning en -intensiteit.

Hierin kunt u bijvoorbeeld opnemen of op bepaalde plekken meer inzet geweest is, omdat daar naar verwachting belangrijke functies aanwezig kunnen zijn.

De onderzoeksresultaten bestaan uit waarnemingen, kaartmateriaal en een beschrijving van de aangetroffen soorten en functies (soort-functie combinaties).

Maak hierbij onderscheid in:

- Hotspots;
- Functioneel leefgebied;
- Belangrijk foerageergebied;
- Belangrijke vliegroutes;
- Locaties waar meerdere belangrijke en/of kwetsbare functies samenkomen;
- Kraam- en massawinterverblijfplaatsen;
- Grote of geïsoleerde kolonies;
- Bolwerken van huismussen en gierzwaluwen.

U levert een potentiekaart aan op basis van de potentie-analyse en verkenning die in lijn is met het uitgevoerde onderzoek. Lever voor iedere soort(groep) als bijlage bij de vergunningsaanvraag een overzichtelijke en navolgbare verslaglegging van de onderzoeksopzet en de onderzoeksresultaten. De aandachtspunten voor het beschrijven van het soortgericht onderzoek en de rapportage vindt u in bijlage 7 en in bijlage 5 een voorbeeld van de gevraagde potentiekaarten.

2.3. Effectbepaling

- Beschrijving aanwezige soort-functie combinaties, hun belang voor de lokale populatie en de effecten van de voorgenomen activiteiten op deze soorten;
- Knelpuntenanalyse;
- Cumulatieve effecten

Een uitgebreide beschrijving van de effectbepaling is opgenomen in bijlage 8.

2.3.1. Beschrijving aanwezige soorten, belang en effect van activiteit

Een SMP-plangebied kan van belang zijn voor de lokale, regionale en landelijke populatie. Zo kan bijvoorbeeld een SMP-gebied met daarin kraamverblijfplaatsen van grijze grootoorvleermuizen van cruciaal belang zijn voor een populatie in een regio.

Om iets te kunnen zeggen over het belang van een gebied voor een bepaalde soort en vervolgens te bepalen wat het effect is van de voorgenomen activiteiten en ingrepen, moet u de soort-functie combinaties en vervolgens het netwerk in kaart brengen. De voorgenomen ingrepen kunnen bijvoorbeeld essentiële vliegroutes doorsnijden of verstoren.

Het in kaart brengen van potentiële functies en de robuustheid of kwetsbaarheid hiervan (zie ook de knelpuntenanalyse) biedt daarbij uitkomst. Door het in kaart brengen van het netwerk, wordt inzichtelijk hoe kwetsbaar soort-functie combinaties zijn voor ruimtelijke ingrepen en activiteiten. En in hoeverre het netwerk alternatieven biedt en robuust is.

In de effectbepaling bepaalt u daarvoor aan de hand van de resultaten van de nulmeting (de potentie-analyse en verkenning en het soortgericht veldonderzoek) de effecten van de geplande activiteiten en ingrepen op de aanwezige populaties en soort-functie combinaties.

2.3.2. Knelpuntenanalyse

Een methode om het leefgebied/habitat van beschermde soorten te verbeteren, is het opheffen of verminderen van de knelpunten en de kwetsbare punten voor de betreffende soort. In de aanvraag moet bij het onderdeel effectbepaling een knelpuntenanalyse opgenomen worden met daarin een concreet plan hoe het SMP bijdraagt aan het oplossen van de knelpunten en daarmee het verbeteren van het leefgebied van de betreffende soort.

Daarnaast kunt u met een knelpuntenanalyse bepalen hoe voorkomen kan worden dat door de voorgenomen activiteiten de in de effectbepaling genoemde kwetsbare soort-functie combinaties verloren gaan of verstoord worden. Een voorbeeld van een kans is het creëren van een nieuw foerageergebied. Dit kan door het wegnemen van verstoring, zoals hinderlijke verlichting, bij het potentiële foerageergebied.

2.3.3. Cumulatieve effecten

Breng in beeld of er cumulatieve effecten zijn die een rol spelen. Zijn er in de omgeving bijvoorbeeld al vergelijkbare werkzaamheden uitgevoerd die een negatief effect kunnen hebben op de soorten en/of functies die ook door de activiteiten in het SMP-plangebied beïnvloed worden? Dan dienen er vooraf

mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen te worden om verdere negatieve effecten te voorkomen en de SvI te waarborgen

De SvI van een soort is het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied.

Dit zorgt ervoor dat u juist de lokale of regionale trendontwikkelingen naast de bekende ontwikkelingen op wijk- of gebiedsniveau (bijvoorbeeld eerder uitgevoerde renovaties) moet meenemen in de analyse van de SvI.

2.4. Ambitie en langetermijnvisie

Het ambitieniveau kan op meerdere wijzen beschreven worden. Dit betreft onder andere:

- Ambitieniveau per soort(groep);
- Ambitieniveau gericht op het versterken van natuurwaarden/biodiversiteit binnen het totale SMP-gebied;
- Ambitieniveau gericht op natuurinclusief (ver)bouwen en inrichten.

Het één sluit het ander niet uit. In de praktijk blijkt vaak dat er sommige ambities overlappen en elkaar kunnen versterken. In een SMP kunnen meerdere ambities een rol spelen, mede afhankelijk van de omgeving en geplande activiteiten en soorten waarop het SMP ziet. Onderstaand een korte toelichting van de ambitieniveaus.

Ambitieniveau per soort(groep)

Bij het ambitieniveau per soort(groep) wordt beschreven wat het beoogde doel is voor een bepaalde (beschermde) soort of soortgroep in het SMP. Hierbij kan gedacht worden aan het vergroten van het aantal (individueen in) kolonies, het aantal broedparen en/of het aantal individuen in een gebied.

Ambitieniveau natuurwaarden/biodiversiteit

SMP's spelen een belangrijke rol in het verbeteren van bestaande natuurwaarden en biodiversiteit. In veel gevallen zijn aanwezige natuurwaarden en biodiversiteit onlosmakelijk met elkaar verbonden en doorslaggevend voor een robuust en duurzaam ecologisch netwerk in het betreffende gebied. Vanwege de grootschaligheid en de vaak integrale aanpak van SMP's bieden deze juist kansen om de natuurwaarden en biodiversiteit in een gebied te verbeteren, waardoor de duurzame instandhouding van aanwezige soorten op de lange termijn kan worden gewaarborgd.. Belangrijke aspecten die hiermee samenhangen, omvatten het vergroten van biodiversiteit, het vergroten van potentiële verblijfplaatsen, het versterken en verbeteren van netwerken door de kwaliteit en kwantiteit van leefgebied te verbeteren (foerageergebied, ecologische verbindingen).

Ambitieniveau natuurinclusief (ver)bouwen en inrichten

Het ambitieniveau van een SMP kan gericht zijn op het implementeren en standaardiseren van natuurinclusief (ver)bouwen en inrichten. Dit omvat onder andere de verplichting om natuurinclusief te bouwen/verbouwen, ook bij gebouwen die in hun huidige staat minder geschikt zijn voor (beschermde) soorten. Hierbij is niet alleen de kwantiteit van voorzieningen, maar ook de inrichting van de omgeving en de variatie en spreiding van de natuurinclusieve maatregelen. Dit betreft zowel de kwaliteit van deze maatregelen, zoals inbouwvoorzieningen voor vleermuizen, als de relatie met de huidige situatie.

2.5. Mitigatie- en compensatieplan

Bij een SMP gaat het om behoud en de versterking van netwerken, soort-functie combinaties en populatie-effecten. Om aansluiting te zoeken bij het wettelijk kader van verbodsbepalingen waarbij alle individuele verblijfplaatsen van beschermde soorten beschermd zijn, is het noodzakelijk om de maatregelen te compenseren en het leefgebied aantoonbaar te verbeteren (ecologische plus). Dit houdt in dat u werkt aan het aantoonbaar versterken (kwalitatief en kwantitatief) van een netwerk van verblijfplaatsen, leefgebied, voedsel en verbindend habitat binnen het SMP-plangebied. Het mitigatie- en compensatieplan dient te bevatten:

- Mitigatie en compensatie van soort-functie combinaties
- Bewezen effectieve maatregelen en indien toepasselijk experimentele maatregelen
- Compensatie en verbetering van het leefgebied (ecologische plus)
- Ecologisch werkprotocol en logboek

Een uitgebreide toelichting op enkele onderdelen is te vinden in bijlage 9 en 10.

2.5.1. Mitigatie en compensatie van soort-functie combinaties

Bij de mitigatie en compensatie van verblijfplaatsen en leefgebied moet u voldoende variatie aanbieden. Bijvoorbeeld in type alternatieve verblijfplaats, oriëntatie, spreiding, clustering et cetera. Zorg er hierbij ook voor dat u de functionele leefomgeving die bepalend is voor de kwaliteit van de soort-functie combinaties (functioneel groen, afwezigheid van storingsfactoren, geleiding et cetera) er optimaal bij betreft.

Voor de mitigatie en compensatie van verblijfplaatsen en functies die beïnvloed worden door de geplande activiteiten beschrijft u welke maatregelen tijdelijk, permanent, experimenteel en bewezen effectief zijn. Geef een prioritering van de maatregelen en neem hierin op welke maatregelen de voorkeur genieten in bepaalde situaties en onder welke voorwaarden deze ingezet worden.

Doorloop bij de mitigatie en compensatie van nest- en verblijfplaatsen van beschermde soorten altijd de onderstaande prioritering:

1. Probeer de oorspronkelijke verblijfplaats te behouden;
2. Is dit niet mogelijk? Reconstrueer dan zo veel mogelijk de huidige verblijfplaats in de nieuwe situatie. Dit houdt onder andere in dat (indien van toepassing) de soorten dezelfde bewegingsvrijheid houden (de afmetingen van de verblijfplaats zijn gelijk of groter), de abiotische kenmerken zoveel mogelijk behouden blijven en dezelfde of vergelijkbare materialen gebruikt worden;
3. Als laatste mogelijkheid kunt u alternatieve voorzieningen ter compensatie toepassen. Bijvoorbeeld het inbouwen van spouwverblijven en/of kasten.

2.5.2. Bewezen effectieve maatregelen en experimentele maatregelen

Als deze voorhanden zijn, zet u uitsluitend bewezen effectieve maatregelen in. Maar wilt u daarnaast ook niet-bewezen effectieve maatregelen inzetten? Dan hanteert de provincie Limburg de volgende uitgangspunten:

- Experimentele maatregelen mogen maximaal voor 50% meetellen als alternatieve maatregel, op voorwaarde dat de overige 50% van de maatregelen bestaan uit bewezen effectieve maatregelen en dat ecologisch wordt onderbouwd dat de staat van instandhouding niet in het geding komt ongeacht de experimentele maatregel. Bovendien moet er voldoende aandacht zijn voor variatie in de experimentele maatregelen. In algemene zin geldt namelijk dat hoe groter de variatie is, hoe groter de kans is op ingebruikname. Men is daarnaast verplicht om experimentele maatregelen te monitoren.
- Voor kraamverblijfplaatsen van vleermuizen geldt altijd maatwerk en mogen onbewezen effectieve voorzieningen niet zonder meer worden toegepast.

Voeg ter onderbouwing een (bron)verwijzing bij naar de referentiesituaties waaruit de effectiviteit van de voorgenomen maatregelen blijkt. De geschiktheid ervan is meestal afhankelijk van lokale feiten en omstandigheden.

Het uitgangspunt is dus om met maatregelen te werken waarvan de effectiviteit bewezen is. Is dit niet mogelijk? Neem dan, voordat u het SMP indient, contact op met de provincie via e-mail: info.smp@prvlimburg.nl

Staan we in het SMP het opnemen toe van een experimentele maatregel of van een maatregel waarvan de geschiktheid nog onvoldoende bewezen is? Zorg er dan voor dat u de functionaliteit van de maatregel uitgebreid onderbouwt. En dat u een beschrijving geeft van hoe de monitoring van de effectiviteit van deze maatregel uitgevoerd kan worden. Het gaat hierbij om de frequentie, de methode van inventariseren, de tijdspanne en de manier van rapporteren.

Het toestaan van het opnemen in het SMP van een experimentele maatregel of maatregel waarvan de geschiktheid nog onvoldoende bewezen is, en een goede beschrijving van de functionaliteit en de monitoringsmogelijkheden, bieden geen

garantie dat het SMP en de aanvraag voor een gebiedsgerichte omgevingsvergunning op dit onderdeel goedgekeurd worden. Een vooroverleg met de provincie kan helpen om hier voorafgaand meer duidelijkheid over te krijgen.

2.5.3. Compensatie en verbetering van het leefgebied (ecologische plus)

Bij een SMP gaat het om het behouden en het versterken van ecologische functies en structuren, netwerken en populatie-effecten. Om aansluiting te zoeken bij het wettelijk kader, worden negatieve effecten gecompenseerd en het leefgebied aantoonbaar verbeterd. We noemen dit laatste de ecologische plus. Dit houdt in dat u werkt aan het aantoonbaar versterken (kwalitatief en kwantitatief) van een netwerk van verblijfplaatsen, leefgebied, voedsel en verbindend habitat binnen het SMP-plangebied. Dit zijn kaders die populatiebehoud en -groei mogelijk kunnen maken. Hiermee kan ook gehoor worden gegeven aan het wettelijke belang ter bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.

In de aanvraag beschrijft u hiervoor duidelijk en concreet waarom soorten baat hebben bij het SMP en geeft u aan op welke wijze het huidige netwerk van de verschillende soorten binnen het SMP-plangebied versterkt wordt door middel van het oplossen van de knelpunten, het creëren van nieuwe verblijfplaatsen of het verbeteren van bestaande verblijfplaatsen en functioneel leefgebied. De aandachtspunten voor het beschrijven van de mitigerende en compenserende maatregelen vindt u in bijlage 9.

2.5.4. Ecologisch werkprotocol en logboek

Conform de Omgevingswet is het noodzakelijk om het doden en verwonden van individuen te voorkomen. Dit kan door altijd voorzorgsmaatregelen te nemen voordat ingrepen plaatsvinden en de specifieke zorgplicht te allen tijden in acht te nemen. Deze moet u in het SMP voldoende borgen en beschrijven door middel van het ecologisch werkprotocol. Hierin beschrijft u ook de praktische uitvoer van het mitigatie- en compensatieplan. Tijdens de uitvoer van de werkzaamheden wordt een logboek bijgehouden. De aandachtspunten voor het ecologisch werkprotocol en het logboek vindt u in bijlage 10.

2.6. Monitoringsplan

Monitoring is hoofdzakelijk gericht op de aanwezigheid van populaties en de ontwikkeling van de SvI daarvan, in relatie tot de aangevraagde activiteiten en uitgevoerde maatregelen. Het is om de vinger aan de pols te houden of de mitigatie- en compensatiemaatregelen de resultaten in dit gebied geven zoals verwacht. Dit kan door omstandigheden, omgevingsfactoren of gewoontes van voorkomende populaties anders uitpakken dan verwacht. In het SMP moeten

daarom voldoende tijd en mogelijkheden zijn ingebouwd om bij eventuele afwijkingen op tijd bij te kunnen sturen, zodat de SvI van de soorten voldoende geborgd blijft.

Het monitoringsplan dient te bevatten:

- Populatie-ontwikkeling in het plangebied (SvI) incl indicatoren waarmee de SvI wordt bepaald
- Monitoring van belangrijke en kwetsbare functies en verblijfplaatsen
- Monitoring van de effectiviteit van de (experimentele) maatregelen

Bovendien dient jaarlijks een overzicht te worden verschaft van de volgende gegevens:

- De indicatoren waarmee de SvI wordt bepaald
- De ingrepen die zijn uitgevoerd op basis van de omgevingsvergunning
- De diersoorten en de aantallen die zijn geraakt door de ingrepen
- De functionaliteiten die zijn geraakt door de ingrepen

In het monitoringsplan staat welke methoden worden gebruikt en welke monitoringsinspanningen plaatsvinden. De aandachtspunten voor het monitoringsplan vindt u in bijlage 11.

2.6.1. Populatie-ontwikkeling in het plangebied (staat van instandhouding)

Er is nog relatief weinig bekend over het daadwerkelijk resultaat van toegepaste mitigatie of compensatie voor beschermde soorten op populatieniveau. Een groot deel van de huidige kennis over soorten is gebaseerd op ervaringen uit het veld, expertbeoordelingen en empirisch bewijs, wat niet altijd één-op-één generiek van toepassing is zoals bijvoorbeeld bij vleermuizen. Een voorziening kan wel effectief geschikt zijn voor een bepaalde soort, maar allerlei factoren kunnen bepalen dat deze voorziening op een bepaalde locatie toch niet in gebruik genomen wordt door deze soort. Vaak kost het tijd voordat een soort bekend raakt met nieuwe (typen) voorzieningen, en hoelang dit duurt is niet altijd duidelijk. Dit geldt ook voor de populatietrend. Een mogelijke neerwaartse trend is niet altijd één op één te koppelen aan de activiteiten en handelingen waar de gebiedsgerichte omgevingsvergunning op toe ziet. Er kunnen andere externe factoren een rol spelen in een trend, buiten de verantwoordelijkheid van de vergunninghouder.

Ondanks de onderbouwing dat de (gunstige) SvI van de betreffende soorten op voorhand niet verslechtert en zo mogelijk verbetert, zal uit monitoring moeten blijken hoe de populaties zich ontwikkelen binnen het SMP-gebied en of de uitgevoerde permanente maatregelen (mitigerende of compenserende) effectief zijn zoals verwacht. Dit is van belang voor een herijking, indien onverwachte negatieve effecten op beschermde soorten optreden.

Voor de monitoring kan worden aangesloten bij landelijke netwerken, zoals MUS (Meetnet Urbane Soorten van Sovon), vleerMUS (Zoogdiervereniging) en de NEM

(Netwerk Ecologische Monitoring) of tellingen van de Zoogdiervereniging en Sovon of andere soortgroepen. Hierdoor sluit het beeld van het plangebied aan bij hoe landelijk wordt gemonitord, waardoor het mogelijk is de resultaten te vergelijken met andere gemeenten en provincies. De sleutelfactoren bij de monitoring van de populatie-ontwikkeling binnen een SMP vindt u in bijlage 12.

2.6.2. Monitoring van belangrijke en kwetsbare functies en verblijfplaatsen

Deze functies zijn van doorslaggevend belang voor de lokale populaties van de soorten. De aantasting van een kraam- of massawinterverblijfplaats van vleermuizen, het verlies van nestplaatsen van een kolonie huismussen of gierzwaluwen of het afsnijden van een kraamkolonie van het nabijgelegen foerageergebied kan desastreuze gevolgen hebben voor lokale populaties.

Vanwege het belang van deze belangrijke en kwetsbare functies is periodieke monitoring van de belangrijke en kwetsbare functies noodzakelijk. Voor de monitoring van deze functies raden we aan om de reguliere onderzoeksmethodieken uit de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden, het Vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus) en de Kennisdocumenten van BIJ12 als leidend toe te passen. Indien er nieuwe onderzoeksmethodieken of richtlijnen beschikbaar komen, stellen wij de eis om altijd de nieuwste kennis toe te passen.

2.6.3. Monitoring van de effectiviteit van de maatregelen

De effectiviteit van de getroffen maatregelen is doorslaggevend voor het slagen van een SMP. Bij de monitoring van de getroffen maatregelen moet u aan verschillende aspecten denken. Zo is een bewezen effectieve maatregel niet voor alle situaties (het meest) geschikt. Er kan daarom niet vanuit gegaan worden dat toegepaste effectief bewezen maatregelen per definitie voldoende functioneren. Daarnaast moet er ook voldoende variatie aanwezig zijn in onder andere windrichting, bouw materiaal, dikte en binnenklimaat. Monitoring van deze maatregelen is daarom noodzakelijk. Monitoring van de effectiviteit van de maatregelen houdt niet alleen in dat er in het veld nagegaan wordt of de aangebrachte voorzieningen in gebruik genomen worden, maar ook of bij de uitvoering van het SMP voldaan wordt aan de juiste randvoorwaarden en de aanwezige netwerken en leefgebieden aantoonbaar kwalitatief en kwantitatief versterkt worden.

Bij een steekproefsgewijze monitoring van uitgevoerde maatregelen en werkwijze moet u een duidelijke beschrijving toevoegen van de methodiek:

- Op basis van welke aspecten worden de steekproeven uitgevoerd?
- Wordt ieder type maatregel voldoende vertegenwoordigd in de monitoring?
- Wat maakt de steekproef representatief?

De resultaten van de monitoring neemt u op in het monitoringsverslag. De aandachtspunten voor het monitoringsplan vindt u in bijlage 11.

2.7. Management- en administratieplan

Het SMP houdt niet op bij het opstellen. Zeker zo belangrijk is de uitvoering van het plan. Dit moet gedurende de looptijd goed worden bijgehouden. Hiervoor is het nodig om de processen, communicatielijnen en verantwoordelijkheden goed te beschrijven en vast te leggen in een management- en administratieplan. Daarvoor dienen de plannen de volgende onderdelen te bevatten:

- Voorwaarden doorschrijven van de vergunning aan de vergunningsgebruiker(s)
- Administratieve middelen
- Acties bij tegenvallende resultaten of incidenten
- Draaiboeken met te nemen acties, stappen en communicatielijnen
- Planningen, uitgevoerde maatregelen en geplande werkzaamheden

In het SMP beschrijft u de processen, communicatielijnen en verantwoordelijkheden. Dit is van belang om de planning en fasering van de geplande ingrepen in relatie tot de aanwezige beschermde soorten of hun potentiële functies in goede banen te kunnen leiden. Welke maatregelen zijn/worden waar genomen en wanneer zijn deze gereed? Hoe wordt voorkomen dat projecten cumulatief effect hebben op één kolonie of verblijfplaats? Bij de monitoring van de belangrijke en kwetsbare functies, van de uitgevoerde maatregelen en van de handhaving, speelt administratie een rol. Wanneer andere partijen (zoals particulieren) gebruik kunnen maken van het SMP, moet u waarborgen dat deze voldoende begeleiding krijgen. En dat de maatregelen die genomen zijn door particulieren in het administratieve systeem opgenomen worden.

2.7.1. Voorwaarden doorschrijven van de gebiedsgerichte omgevingsvergunning aan de vergunning gebruiker(s)

- De vergunninghouder houdt bij hoe vaak en aan wie de gebiedsgerichte omgevingsvergunning doorgeschreven wordt en neemt deze ontwikkelingen expliciet mee in de monitoring;
- De vergunninghouder voorkomt dat er ontwikkelingen met een potentieel negatieve impact tegelijk uitgevoerd worden wanneer compenserende maatregelen nog niet of onvoldoende gerealiseerd zijn;
- Wordt uit de vergunning of op een andere manier duidelijk dat zich op de bewuste locatie een verblijfplaats met een bijzondere ecologische waarde (zoals een massa winterverblijfplaats) zou kunnen bevinden? Dan kunt u de vergunning pas doorschrijven na nader onderzoek, zodat de juiste maatregelen voorgeschreven kunnen worden;

- De vergunninghouder blijft (mede) verantwoordelijk voor het opvolgen van de voorschriften van een doorgeschreven vergunning;
- De vergunninghouder geeft een bewijs aan de vergunningsgebruikers dat aan hen de vergunning doorgeschreven is. Dit bewijs bevat in ieder geval de volgende gegevens:
 - Naam van de vergunningsgebruiker.
 - Locatie, aard en omvang van de werkzaamheden waarvoor de vergunning doorgeschreven is .
 - Tijdsperiode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden.
 - De manier waarop de vergunningsgebruiker de voorschriften uit het SMP en de bijbehorende vergunningsverplichtingen gaat toepassen.
- De vergunninghouder kan de doorgeschreven omgevingsvergunning ook intrekken als een vergunningsgebruiker zich niet aan de voorwaarden houdt. De vergunninghouder meldt intrekkingen direct aan het cluster Vergunningen, Toezicht en Handhaving bij de Provincie Limburg.

2.7.2. Administratieve middelen

Zorg voor een gecoördineerde administratie, zodat u het overzicht en de balans bewaart binnen het project, voor de communicatie met het bevoegd gezag en met handhaving. De middelen voor administratie bestaan minimaal uit:

- Actuele digitale GIS-database of een (analoog) kaartenbestand met:
 - Aanwezige alternatieven per soort, functie en project
 - Reeds uitgevoerde tijdelijke en permanente maatregelen
 - Uitgevoerde acties ten bate van het versterken van het netwerk van de aanwezige populaties (gecreëerde en geplande ecologische 'plus')
 - Locaties en globale planning van de projecten
- Logboeken en meldingen aan handhaving en bevoegd gezag.
- Draaiboek met wie de administratie bijhoudt en hoe de communicatielijnen lopen.

2.7.3. Acties bij tegenvallende resultaten of incidenten

Binnen het SMP moet u de te volgen stappen beschrijven bij tegenvallende resultaten op basis van de monitoring en incidenten. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een draaiboek.

Beschrijf hierin:

- Wie verantwoordelijk is voor het bepalen van het moment dat actie of ingrijpen noodzakelijk is. Bij tegenvallende resultaten of incidenten moet de vergunninghouder een melding maken bij het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag bepaalt vervolgens samen met de vergunninghouder welke vervolgacties er noodzakelijk zijn. Dit kan dan leiden tot aanpassing van de voorschriften;

- Wie verantwoordelijk is of zijn voor het bepalen van de vervolgstappen;
- Welke stappen gezet moeten worden na de constatering van afwijkingen bij de monitoring; Bijvoorbeeld:
 - Stoppen van de activiteiten
 - Inlichten van het bevoegd gezag
 - Doen van aanvullend onderzoek
 - Inwinnen van advies van een externe specialist
 - Aanpassen van de keuzemodellen met betrekking tot de maatregelen
- Welke stappen ondernomen worden bij incidenten;
- Wie ingelicht wordt en wat de communicatielijnen zijn bij tegenvallende en afwijkende resultaten en incidenten.

Maak voor bovenstaande aspecten eventueel meerdere draaiboeken. Bijvoorbeeld één voor incidenten en één voor tegenvallende resultaten die blijken uit monitoringsgegevens. De aandachtspunten bij het opstellen van het management- en administratieplan vindt u in bijlage 13.

3. Inhoud vereisten pre-SMP

In het pre-SMP moet worden onderbouwd hoe wordt bewerkstelligd dat er geen verslechtering van de Svl van gebouwbewonende soorten optreedt door preventief verblijfplaatsen te compenseren. De compensatietaakstelling dient bepaald te worden op basis van modelmatige berekeningen betreffende populatiegroottes en effectenanalyses. Deze berekeningen kunnen worden opgevraagd bij de provincie.

De aanvraag voor een gebiedsgerichte omgevingsvergunning pre-SMP dient de volgende onderdelen te bevatten:

1. Juridische kaders en wettelijke eisen
2. Modelmatige effectenanalyse
3. Compensatieplan
4. Een opdrachtbevestiging voor een volwaardig SMP-onderzoek binnen het plangebied

De pre-SMP-methodiek richt zich enkel op de volgende verduurzamingsmaatregelen:

- Spouwmuurisolatie
- Dakisolatie binnenzijde
- Dakisolatie buitenzijde
- Plaatsen voorzetwand binnenzijde muur
- Plaatsen voorzetwand buitenzijde muur
- Plaatsen zonnepanelen

Voor definities van de verduurzamingsmaatregelen zie 5. Isolatiwerkzaamheden.

3.1. Juridische kaders en wettelijke eisen

Het pre-SMP is een voorloper op een volwaardig SMP en daarom gelden dezelfde juridisch kaders en wettelijke eisen voor beiden. Zie 2.1 voor de beschrijving van het juridisch kader en zie bijlage 3 voor een uitgebreide omschrijving van enkele onderdelen. Zie ook de Checklist in bijlage 2 voor een overzicht van de vereiste onderdelen.

3.2. Modelmatige effectenanalyse

In het pre-SMP gaat men blind isoleren en bestaat de kans dat er verblijfplaatsen worden verstoord en/of vernietigd. Ter compensatie moeten er preventief alternatieve verblijfplaatsen worden gerealiseerd door woningeigenaren en gemeenten. De woningeigenaren zijn verantwoordelijk voor de compensatie van de zomer- en paarverblijfplaatsen middels het aanbrengen van vogelvoorzieningen, spouwverblijven en/of vleermuiskasten. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de compensatie van de robuuste kraamverblijfplaatsen. De

compensatietaakstelling bevat het aantal alternatieve verblijfplaatsen die geplaatst moeten worden. De compensatietaakstelling wordt bepaald a.d.h.v. de modelmatige effectenanalyse. De gemeenten en ecologische adviesbureaus zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de modelmatige effectenanalyse. De benodigde modelmatige berekeningen van populatiegroottes en verblijfplaatsen voor het opstellen van de compensatietaakstelling worden aangeleverd door de provincie.

De modelmatige effectenanalyse bestaat uit de volgende onderdelen:

- Beschrijving van het onderzoeksgebied
- Beschrijving van het literatuuronderzoek naar aanwezigheid soorten binnen onderzoeksgebied
- Modelmatige effectenanalyse incl. beschrijving van de uitvoering
 - Vraag bij de provincie de modelmatige berekeningen op;
 - Analyseer vervolgens zelf de effecten van de ingrepen en compensatie in relatie tot de SvI, inclusief een beschrijving van het toekomstperspectief

Om te berekenen welke gemeentelijke compensatie noodzakelijk is voor het behoud van de vleermuis- en vogelpopulaties is een effectenanalyse noodzakelijk. Er moet worden bepaald hoeveel kraamverblijfplaatsen naar verwachting geschaad kunnen worden door de particuliere isolatie.

Gedurende de twee jaar van de omgevingsvergunning op grond van een pre-SMP moet worden gestart worden met het gebiedsgericht onderzoek voor het volwaardige SMP. Paar- en zomerverblijfplaatsen worden met het veldonderzoek voor een volwaardig SMP niet volledig in kaart gebracht en hetzelfde geldt voor nesten van de huismuis en de gierzwaluw. Zelfs met een gebiedsgericht veldonderzoek is het niet mogelijk alle individuele verblijfplaatsen in kaart te brengen, het richt zich dan ook voornamelijk op populaties. Kraamgroepen moeten wel altijd volledig in beeld zijn gebracht met het veldonderzoek voor een SMP en deze gegevens komen gedurende de pre-SMP periode beschikbaar. Op het moment dat deze beschikbaar is, wordt de kennis toegevoegd aan de gemeentelijke compensatietaakstelling binnen de pre-SMP methodiek. Om deze reden wordt specifiek voor kraamverblijfplaatsen (en de gemeentelijke taakstelling) een onderscheid gemaakt tussen de eerste periode van het pre-SMP (zonder data uit veldonderzoek) en de tweede periode (met data uit veldonderzoek).

Fase 1 van de pre-SMP periode duurt tot het onderzoek naar kraamgroepen is afgerond (uiterlijk half juli). Omdat de duur van fase 1 afhankelijk is van de startdatum van de pre-SMP vergunning kan deze eerste fase tussen de 3 en 15 maanden duren. Dit is de periode waarin de aantasting 'blind' plaatsvindt. Tot het moment dat de kraamgroepen in beeld zijn kan elke woning in potentie een kraamverblijf zijn. Daarom mag maximaal 10% gedurende fase 1 worden aangetast.

Fase 2 van de pre-SMP periode start zodra de kraamgroepen in beeld zijn. Zijn in fase 1 binnen een straal van 100 meter van de aangetroffen kraamgroep veel woningen geïsoleerd, dan is aanvullende compensatie wellicht noodzakelijk. De aanvullende compensatie dient verwerkt te worden in de compensatieopgave. Hierover dient uiterlijk 15 september van het lopende jaar een overeenkomst tussen de provincie en de gemeente te zijn. Aan het einde van fase 2 mag maximaal 30 % van de particuliere woningen per CBS-buurt zijn verduurzaamd.

3.2.1. Beschrijving van het onderzoeksgebied

Geef aan welk gebieden zijn onderzocht (met ondersteunend kaartmateriaal) en beschrijf de aanwezige landschapstype/habitatype binnen de onderzoeksgebieden.

3.3. Compensatieplan

Het compensatieplan is het eindproduct van de modelmatige effectenanalyse, gemeentelijke compensatietaakstelling en de beschrijving van de uitvoering. In het pre-SMP moet namelijk worden beschrijven hoe het verlies van vogelverblijven en van zomer-, paar- en robuuste kraamverblijfplaatsen voor vleermuizen door respectievelijk particulieren en de gemeente worden gecompenseerd. Deze kraamvoorzieningen dienen in een gunstige verspreiding en ligging te worden aangeboden. Particulieren dienen standaard alternatieve voorzieningen aan te brengen om te compenseren voor de potentiële vogel- en vleermuisverblijfplaatsen in hun woning. De alternatieve voorzieningen dienen te voldoen aan de eisen van de kennisdocumenten van BIJ12. Deze stellen dat enkel inwendige voorzieningen gelden als permanente verblijfplaatsen. Uitwendige vleermuis kasten aan gevels en palen gelden slechts als tijdelijk verblijf. De compensatie verplichtingen van particulieren staan beschreven bij onderdeel 5 *Isolatieworkzaamheden*. Informeer inwoners over hun compensatie verplichtingen.

Het gemeentelijke compensatieplan wordt opgesteld in samenwerking met een natuuraannemer en bij voorkeur onder begeleiding van een ecologisch adviesbureau. De provincie geeft de uiteindelijke goedkeuring voor het compensatieplan. Het compensatieplan maakt deel uit van de aanvraag voor een pre-SMP vergunning en dient vooraf opgesteld te zijn.

Het compensatieplan dient de volgende onderdelen te bevatten:

- Beschrijving van gemeentelijke compensatietaakstelling op basis van modelmatige berekeningen aangeleverd door de provincie
- Beschrijving van communicatie naar inwoners over de particuliere verantwoordelijkheid van het realiseren van alternatieve verblijfplaatsen (beschreven bij onderdeel 5. Isolatieworkzaamheden)
- Beschrijving gemeentelijke taakstelling en uitvoering van het realiseren van alternatieve verblijfplaatsen

- Beschrijving van aanpassingen in compensatietaakstelling wanneer een kraamverblijf wordt gevonden en er binnen een straal van 100m veel woningen zijn geïsoleerd
- Beschrijving van de monitoring van de gerealiseerde alternatieven verblijfplaatsen

Monitoringsverplichting alternatieve verblijfplaatsen

Robuuste kraamvoorzieningen, die door de gemeente worden gerealiseerd, zijn voor de gewone dwergvleermuis te vervangen voor (potentieel) bewezen effectieve voorzieningen. Bewezen effectieve kraamvoorzieningen voor de laatvlieger, de baardvleermuis en de gewone grootoorvleermuis zijn echter nog onvoldoende beschikbaar. De effectiviteit van alternatieve voorzieningen is echter wel van groot belang (zoals ook benadrukt in de uitspraak van de Raad van State van 21 april 2021 (Uitspraak 201900294/1/R2)). Indien de effectiviteit van de voorzieningen niet bewezen is, mag er – ten aanzien van de toets aan de staat van instandhouding – niet vanuit worden gegaan dat de voorzieningen het verlies van een verblijfplaats compenseren. In de methodiek van het pre-SMP worden wél diverse experimentele voorzieningen geplaatst, maar wordt in de toets aan de Svl zekerheidshalve ervan uitgegaan dat deze niet of niet voldoende in gebruik worden genomen. Door een variatie van alternatieve voorzieningen aan te bieden kan kennis worden vergaard over de effectiviteit. Gemeenten zijn daarom verplicht om de voorzieningen tijdens de looptijd van het pre-SMP in het kraamseizoen te monitoren op ingebruikname.

De voorzieningen moeten in de kraamperiode door een ecooloog onderzocht worden op (sporen van) gebruik door een kraamgroep, welke en in welke aantallen. Voor de compensatie die voor fase 1 van het pre-SMP geldt, kan deze monitoring van de pre-SMP voorzieningen deels gelijktijdig plaatsvinden met en/of onderdeel uitmaken van het SMP-onderzoek. Na de pre-SMP periode gaat de monitoring van deze voorzieningen mee in de reguliere monitoringsverplichting van het SMP. De resultaten van de monitoring zullen openbaar worden gedeeld. Blijken voorzieningen niet in gebruik te zijn genomen, dan dient in het SMP te worden geanalyseerd in hoeverre het aanbod van verblijfplaatsen bijsturing nodig heeft.

Naast deze monitoring van de voorzieningen zal ook populatiemonitoring in de gemeenten starten. Dit start met een nulmeting met het SMP-onderzoek tijdens de pre-SMP periode en krijgt een vervolg gedurende de SMP-periode.

3.3.1. Beschrijving compensatietaakstelling

Beschrijf het totaal aantal alternatieve kraamverblijfplaatsen die de gemeente dient te realiseren. Geef ook de onderbouwing van deze aantallen a.d.h.v. de modelmatige effectenanalyse. Beschrijf de communicatie richting inwoners over hun compensatieverplichting zoals beschrijven bij 5. Isolatiwerkzaamheden. Communiceer ook richting de inwoners dat werkzaamheden dienen aangemeld te worden in de landelijke meldingsapplicatie door de uitvoerende bedrijven (zie

website <https://www.natuurvriendelijkisoleren.nl/>). Adviseer inwoners daarnaast om tijdig contact op te nemen met isolatiebedrijven aangezien werkzaamheden tijdig afgestemd moeten worden op de natuurkalender. Beschrijf als laatste hoe de compensatietaakstelling wordt aangepast o.b.v. onderzoeksresultaten uit het veldonderzoek onder het SMP.

3.3.2. Gebruik externe vleermuiskasten

Op basis van huidige kennis en inzichten is bepaald dat externe vleermuiskasten slechts mogen fungeren als tijdelijke, alternatieve verblijfplaats omdat de klimatologische omstandigheden in deze kasten niet optimaal zijn voor vleermuizen (Kennisdocument Gewone dwergvleermuis versie 2.0, BIJ12). Externe vleermuiskasten kunnen slechts gerealiseerd worden in de compensatieopgave voor het pre-SMP als tijdelijke verblijfplaatsen voor alleen de gewone dwergvleermuis. Uiteindelijk is het verplicht om deze tijdelijke, externe kasten om te zetten naar interne (permanente) voorzieningen. Denk bij interne voorzieningen aan duurzame permanente verblijven zoals zolders of andere loze ruimtes geschikt maken, interne spouwverblijven, geschakelde inbouwkasten etc. Men kan natuurlijk ook om meteen interne voorzieningen te plaatsen.

3.3.3. Beschrijving van gemeentelijke compensatietaakstelling en uitvoering

Beschrijf de concrete planning en verantwoordelijken van de uitvoering van het plaatsen van de alternatieve verblijfplaatsen. Hanteer Tabel 4 als richtlijn.

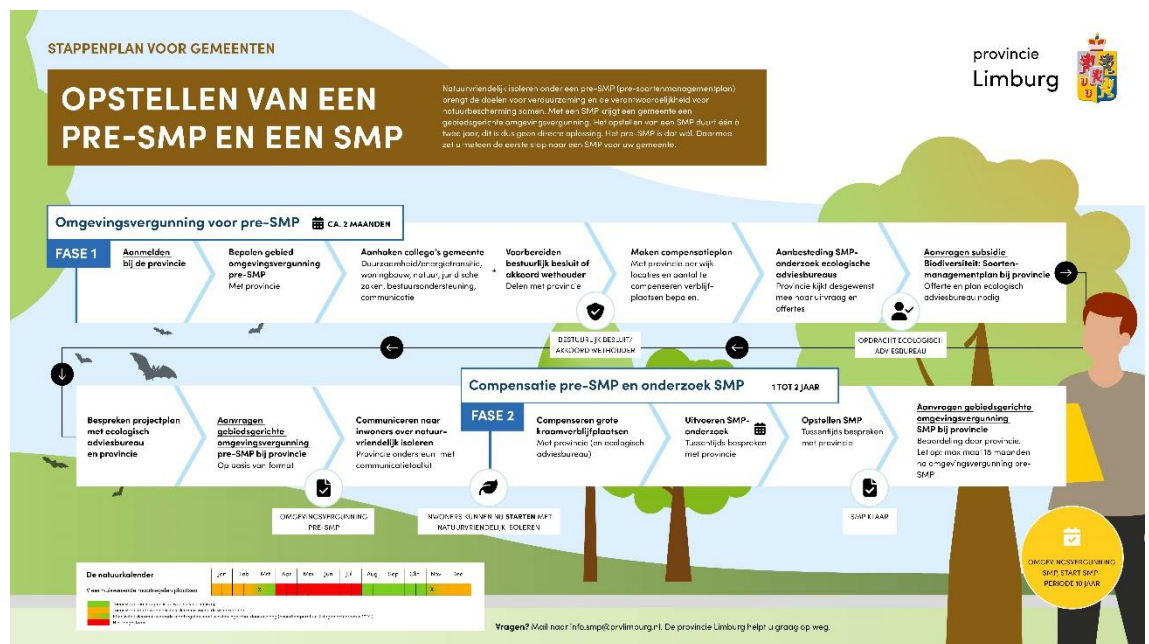
Tabel 4. Soortfunctiecombinatie gemeentelijke compensatie

Soort	Functie	Toelichting
Gewone dwerg-vleermuis	Kraamverblijf	Permanente kraamverblijfplaatsen dienen inwendig te worden gerealiseerd. Uitwendige verblijven fungeren slechts als tijdelijke verblijfplaatsen.
Laat-vlieger	Kraamverblijf	Middelgrote kraamgroepen kunnen in de middel- en grote spouwverblijven.
Gewone grootoor-vleermuis	Kraamverblijf	Verblijven komen met name voor in zolder en/of kelderruimtes van oudere gebouwen (kloosters, kerken, maar ook andere oudere bouwwerken zoals boerderijen of stallen met zolder). De naastgelegen omgeving moet voldoende groen bezitten. Voorbeeld van een geschikte locatie voor deze soorten is het Sint Annapark te Venray.
Baard-vleermuis	Kraamverblijf	Kan verblijven in bomen, kasten, zolders of ruimte achter gevelbetimmeringen en vensterluiken. Voorkeur om zolders geschikt te maken als alternatieve kraamverblijfplaats. Kan kraamkolonies vormen samen met andere soorten zoals gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis en Brandts vleermuis
Ingekor-ven vleermuis		Komt met name in Zuid-Limburg voor. Gebruikt vooral gebouwen als verblijfplaats met de voorkeur voor zolders met een temperatuur tussen 20 en 30 ° graden, waar het niet geheel donker is. Zolders van bijvoorbeeld kerken en kloosters. Deze soort hoeft niet mee te worden genomen voor het compensatieplan in het pre-SMP. Gezien zijn voorkomen in Limburg is deze soort ook beschrijven voor de compensatie tijdens het SMP.

3.3.4. Monitoring

Beschrijf concreet de werkwijze hoe en wanneer alternatieve verblijfplaatsen worden gemonitord op gebruik. Beschrijf hierbij per alternatieve verblijfplaats het aantal individuen en soorten die gebruik maken van de voorziening. Beschrijf ook hoe de monitoring tijdens de pre-SMP periode overvloeit naar de SMP-periode en welke veranderingen dit met zich meebrengt.

4. Stappenplan voor het opstellen van een pre-SMP en SMP

Figuur 1. Stappenplan voor het opstellen van een pre-SMP en SMP in Limburg

FASE 1: Omgevingsvergunning pre-SMP aanvragen, isoleren 10% woningen en start uitvoering compensatieopgave (ca. 2 maanden)

1. Oriënteer je op het pre-SMP en SMP
2. Creëer draagvlak en bepaal ambities en doelen
3. Vorm een werkgroep/Betrek collega's van diverse afdelingen: Natuur, Woningbouw, Duurzaamheid/Energie, Juridische zaken, Bestuur ondersteuning en Communicatie
4. Bepaal gebied omgevingsvergunning pre-SMP en SMP
5. Aanmelden bij Provincie en inplannen startoverleg/ kennismakingsgesprek indien nodig (optioneel)
--> via: info.smp@prvlimburg.nl
6. Voorbereiden bestuurlijk besluit college of akkoord college wethouder

MIJLPAAL: bestuurlijk besluit college / akkoord wethouder

PRE-SMP plan opstellen

7. Aanbesteden SMP-onderzoek ecologische adviesbureaus
Provincie kijkt desgewenst mee naar uitvraag en offertes
8. Compensatieplan maken op basis van modelmatige effectenanalyse
aangeleverd door provincie
Gemeente stelt samen met een natuuraannemer en eventueel een ecologisch adviesbureau een plan op om de verwachte aangetaste verblijfplaatsen te compenseren. Provincie kan hierin ondersteunen indien gewenst om mogelijkheden en kansen te bespreken.
9. Bespreken projectplan (pre-SMP en SMP) met ecologisch adviesbureau en provincie
--> via: [Omgevingsloket](#) of info.smp@prvlimburg.nl
10. Aanvragen subsidie voor SMP-onderzoek, offerte en SMP-onderzoeksplan aanleveren
11. Aanvragen gebiedsgerichte omgevingsvergunning pre-SMP bij provincie via DSO ([omgevingsloket](#)):
--> Meer informatie is te vinden op: [Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit \(beschermde dieren en planten\) – Provincie Limburg](#)

MIJLPAAL: Omgevingsvergunning pre-SMP

12. Natuurvriendelijk isoleren werkwijze communiceren naar inwoners:
[natuurvriendelijkisoleren.nl](#) .

FASE 2: Compensatie pre-SMP, start SMP-onderzoek en isoleren 30% woningen (ca 1 tot 2 jaar)

13. Compenseren grote kraamverblijfplaatsen Uitvoering compensatieplan in afstemming met provincie en ecologisch adviesbureau
14. Uitvoering SMP: nulmeting, effectbepaling en (lokale) staat van instandhouding
15. Opstellen overige onderzoekstaken SMP: mitigatie- en compensatieplan, monitoringsplan, management- en administratieplan inclusief tussentijds bespreken met provincie

MIJLPAAL: SMP klaar

16. Aanvragen gebiedsgerichte omgevingsvergunning SMP bij provincie via DSO (omgevingsloket).

(Let op: aanvraag indienen binnen maximaal 18 maanden na omgevingsvergunning pre-SMP)

MIJLPAAL: Omgevingsvergunning SMP voor maximaal 10 jaar

5. Isolatieworkzaamheden

De gebiedsgerichte omgevingsvergunning d.m.v. een SMP geeft toestemming om werkzaamheden uit te voeren die schadelijk kunnen zijn voor gebouwbewonende soorten zoals vogels en vleermuizen. Hieronder zijn specifiek isolatieworkzaamheden beschreven. Voor enkele werkzaamheden is geen omgevingsvergunning nodig. Er bestaan echter ook werkzaamheden die hier niet beschreven staan maar wel schadelijk zijn voor diersoorten. Voor zulke werkzaamheden is wel een omgevingsvergunning nodig en men dient hier rekening mee te houden. Denk bijvoorbeeld aan gehele of gedeeltelijk sloop van een gebouw of het vervangen van dakpannen of de dakgoot. Men kan zelf voorafgaand aan de werkzaamheden een online check doen bij het Omgevingsloket om te bepalen of een omgevingsvergunning nodig is.

[Omgevingsloket online – Startpagina](#)

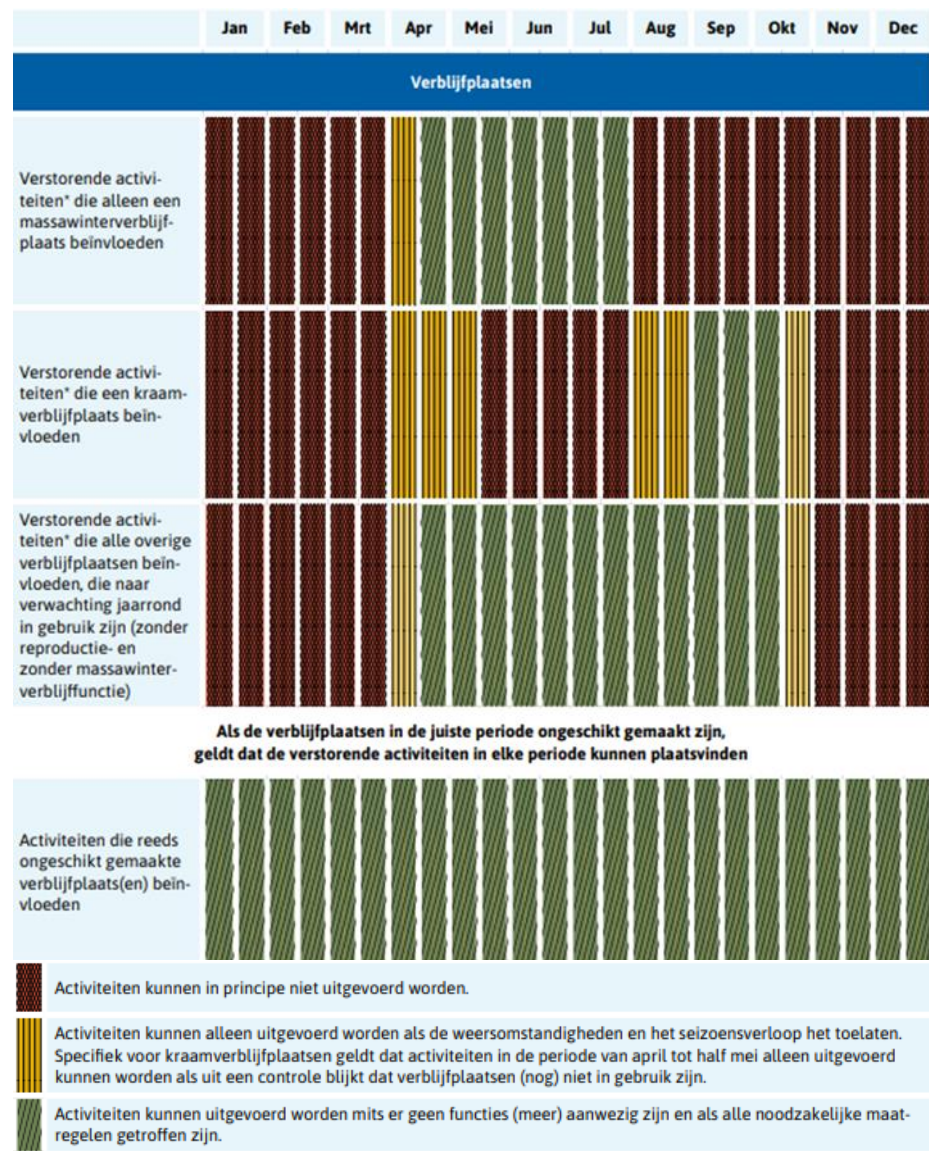
5.1. Werkzaamheden voorafgaand een SMP

Niet alle werkzaamheden zijn schadelijk voor gebouwbewonende soorten. De volgende werkzaamheden vereisen geen omgevingsvergunning:

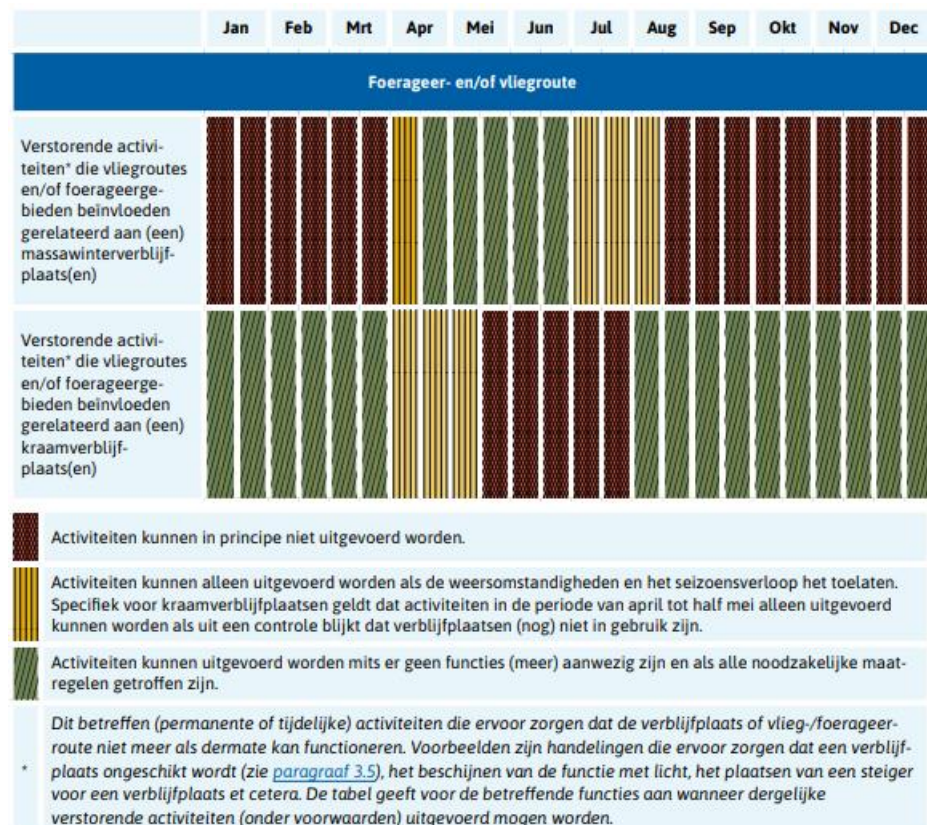
- Vloerisolatie
- Kruipruimte isolatie
- Enkelglas vervangen voor dubbelglas, mits de kozijnen intact blijven.
- Dakisolatie binnenzijde, mits (zie ook 5.3)
 - Het dakbeschot niet passeerbaar is voor vogels en vleermuizen
 - Het isolatiebedrijf een natuurvriendelijk isoleren licentie heeft
 - De werkzaamheden vooraf worden gemeld wordt in de landelijke meldingsapplicatie

5.2. Natuurkalender

Alhoewel de werkzaamheden bij 5.1 geen directe negatieve effecten hebben op gebouwbewonende soorten kunnen er wel indirecte negatieve effecten optreden zoals geluidsverstoring en verandering in de ruimtelijke omgeving. Bijvoorbeeld, het kappen van een rij bomen die fungeert als belangrijke vliegroute kan ervoor zorgen dat vleermuizen hun foerageergebieden niet meer kunnen bereiken. Om deze reden dienen dergelijke werkzaamheden buiten de gevoelige kraamperiode mei t/m juli uitgevoerd te worden volgens de natuurkalender. Verschillende natuurkalenders worden weergegeven voor diverse situaties en werkzaamheden.

Figuur 2. De natuurkalender voor werkzaamheden aan gebouwen. Werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden in geschikte periodes om verstoring en het doden van dieren te voorkomen.

Figuur 3. De natuurkalender voor werkzaamheden die vliegroutes en foerageergebieden kunnen verstoren. Werkzaamheden dienen uitgevoerd te worden in geschikte periodes om verstoring te voorkomen.

5.3. Definities

Tabel 5. Definities van werkzaamheden en woning.

Isolatie van spouwmuur	Het vullen van de bestaande spouw door het inspuiten van isolatiematerialen. Het afdichten van kieren of gaten in de muur of bij kozijnen valt hier ook onder.
Isolatie van borstweringen	Isoleren van de holle ruimte tussen (betonnen of houten) plaatmateriaal en binnenmuur.
Binnendakisolatie	Het isoleren van pannendaken aan de binnenzijde door aan het dakbeschot isolatiemateriaal te bevestigen waarna de binnenwand-afwerking eroverheen wordt geplaatst. De dakpannen mogen niet beroerd worden. Ook een ruimte vullen tussen dakbeschot en binnenwandafwerking met gespoten isolatiemateriaal is niet toegestaan in de pre-SMP methodiek.
Buitendakisolatie	Dakisolatie door het verwijderen van dakpannen, het bevestigen van isolatieplaten op het dak en het vervolgens plaatsen van regels en pannen. Het spuiten van isolatieschuim onder de pannen is niet toegestaan.
Binnenmuurisolatie	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de binnenzijde van de woning
Buitenmuurisolatie	Het plaatsen van voorzetwanden met isolatiemateriaal tegen de buitenmuur via de buitenzijde van de woning
Tussenwoning	Een woning waar doorgaans twee gevels worden gedeeld met de aangrenzende woningen. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee. Bij een tussenwoning worden dan maximaal twee gevels geïsoleerd.
Hoekwoning	Een woning waar doorgaans één gevel wordt gedeeld met een aangrenzende woning en is vergelijkbaar met een twee-onder-één-kapwoning'. Hier zijn in de regel drie te isoleren gevels aanwezig. Extra gevels van een uitbouw tellen niet mee.
Vrijstaande woning	Woning heeft vier eigen gevels zonder deze te delen met een aangrenzende woning. Woningen die geschakeld zijn door het delen van gevels, van maximaal 1 bouwlaag (bijvoorbeeld garages) vallen onder vrijstaand woning.
Lage woning	Woning lager dan 'twee bouwlagen met vlivering'

Tabel 6. Algemene eisen vleermuisvoorzieningen (uit Kennisdocument BIJ12 Gewone dwergvleermuis 2.0).

	Eisen	Tijdelijke vervanging	Permanente vervanging
Zomer- of paar-verblijfplaats	Lage eisen: Aantal dieren: + Grootte verblijfsruimte: + Temperatuurbuffering: + Temperatuurgradiënten: +	Minimale interne afmeting: Breedte: 15 cm Hoogte: 30 cm Diepte: 2 cm (1 laag) Diepte: 1,5 cm per laag (> 1 laag) Plaatsing: Aan gebouwen Aan kunstgevel (boeiboorden) Paalkast (Meerlaags)	Minimale interne afmeting: Breedte: 15 cm Hoogte: 80 cm Diepte: 2 cm (1 laag) Diepte: 1,5 cm per laag (> 1 laag) Plaatsing: In gebouw(de)len
Kraam verblijfplaats	Hoge eisen: Aantal dieren: ++ Grootte verblijfsruimte: +++ Temperatuurbuffering: ++ Temperatuurgradiënten: +++ Relatief warm binnenklimaat	Minimale interne afmeting: Breedte: Maatwerk Hoogte: Maatwerk Diepte: 2,5 cm Plaatsing: Aan gebouwen	Minimale interne afmeting: Grote verblijfplaats Breedte: Maatwerk Hoogte: Maatwerk Diepte: 2,5 cm Plaatsing: In gebouw(de)len
Massawinter-verblijfplaats	Zeer hoge eisen: Aantal dieren: +++ Grootte verblijfsruimte: ++++ Temperatuurbuffering: +++++ Temperatuurgradiënten: +++ Koel binnenklimaat Verblijfsruimte vorstvrij Langzaam reageren op buitentemperatuur	N.v.t.	Minimale interne afmeting: Zeer grote verblijfplaats Breedte: Maatwerk Hoogte: Maatwerk Diepte: 2,5 cm Plaatsing: In gebouw(de)len

Geschikte vogelvoorziening: mag uitwendig maar bij voorkeur inwendig

- Compartment binnenmaten: minimaal 30 cm breed, 13 cm diep en 13 cm hoog.
- Opening: 6,5 cm breed en 3 cm hoog, en niet hoger dan 2 cm boven de bodem.
- Levensduur minimaal 15 jaar.
- Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 3 meter hoogte.
- Hangt zoveel mogelijk beschut tegen zon en regen.
- Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- Hangt op minimaal 50 cm afstand van de andere vogelkast.
- Invliegopeningen van een kast met meerdere compartimenten moet op verschillende oriëntatie

Geschikte inwendig permanent vleermuisverblijf:

- De invliegopening is niet verlicht en vrij van obstakels
- De invliegopening begeeft zich zo hoog mogelijk, op minimaal 4 meter van de grond of het maaiveld indien vegetatie aanwezig is
- Minimale vrije in- en uitvliegruimte van 3 meter
- Binnenkant moet van ruw materiaal (niet scherp) zijn zodat de vleermuis zich hieraan kan vasthouden
- De vleermuis heeft de mogelijkheid om zich vrij te bewegen om verschillende temperatuurgradiënten op te zoeken, bij voorkeur bevat het verblijf meerdere compartimenten
- Geen sterk aanwezige geurstoffen aanwezig

Geschikte tijdelijke vleermuiskast (inbouwkasten zijn wel geschikt als permanente compensatie):

- Buitenformaat van de kast: minimaal 30 cm bij 25 cm.
- De kast heeft minimaal 2 lagen / compartimenten.
- Er zijn verschillende microklimaten aanwezig
- Levensduur van minimaal 15 jaar.
- Bij voorkeur licht van kleur. Donkere kasten alleen plaatsen op plekken waar de kasten vrij zijn van zonbeschijning.
- Hangt zo hoog mogelijk, op minimaal 4 meter hoogte van de grond of het maaiveld indien vegetatie aanwezig is.
- Minimale vrije uitvliegruimte van 3 meter.
- Niet beschenen door kunstlicht.
- Binnenruimte is tocht- en kiervrij
- Hangt niet vlak bij een raam of deur.
- Is de gevel heel glad, zorg dan voor een vleermuiskast die een landingsplaats heeft.
- Probeer het uiterlijk van de kast zoveel mogelijk overeen te laten komen met de oorspronkelijke verblijfplaats

Interne verblijven zijn geschikt als permanente verblijven ter compensatie. Externe verblijven fungeren slechts als tijdelijke compensatie.

Natuurinclusieve oplossingen zijn ook mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan het toegankelijk maken van loze ruimtes achter bestaande of nieuwe muurbetimmering, onder dakpannen, het ombouwen van de dakgoot en het aanpassen van dakoverstekken.

5.4. Dakisolatie binnenzijde

Tabel 7. Voorwaarden dakisolatie binnenzijde verplichting 1.

DAKISOLATIE BINNENZIJDE – VERPLICHTING 1
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen
• Bij binnendakisolatie mag het dak aan de buitenzijde niet worden beroerd. • Het isoleren van daken is meldingsplichtig in de landelijke meldingssapplicatie. Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de isolatie en voeg uiterlijk binnen 24 uur na het isoleren aan de melding foto's van de particuliere compensatie toe. • Binnendakisolatie kan jaarrond plaatsvinden, als het dakbeschot niet passeerbaar is voor vogels en vleermuizen. Openingen van 2x1 cm zijn al toegankelijk voor vleermuizen. Het wordt sterk geadviseerd om een ecooloog in te schakelen voor advies.
Zijn er mogelijkheden voor vogels en vleermuizen om langs het dakbeschot in de zolder te komen? Dan gelden de volgende aanvullende verplichtingen:

- Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 april en 1 augustus? Vraag een ecooloog de woning te bezoeken om te bezien of er geen vogels of vleermuizen worden ingesloten.
- Vinden de werkzaamheden plaats tussen 1 augustus tot 1 april vraag dan bewoners of er vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes op zolder liggen. Zijn er geen vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, dan kan de isolatie plaatsvinden. Wees wel alert op weggekropen vleermuizen. Treft u alsnog een vleermuis aan, wacht dan tot de vleermuis uit eigen beweging vertrekt. Zijn er wel vlindervleugels of makkelijk te verpulveren poepjes, laat dan voorafgaand aan de werkzaamheden een ecooloog de zolder controleren op weggekropen vleermuizen.

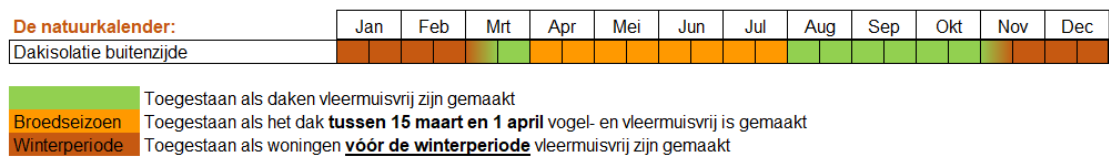
Tabel 8. Voorwaarden dakisolatie binnenzijde verplichting 2.

DAKISOLATIE BINNENZIJDE - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
•	Was het dakbeschot niet passeerbaar voor vogels en vleermuizen, dan geldt geen compensatieverplichting.
•	Was het dakbeschot wel passeerbaar voor vogels of vleermuizen, dan gelden de volgende verplichtingen:
•	Blijft er voor vleermuizen een luchtsponw met openingen via open stootvoegen of via het dak van 20 x 50 mm, dan is geen vleermuiscompensatie nodig. Plaats enkel twee vogelvoorzieningen per woning.
•	Is de sponw niet meer toegankelijk door de dakisolatie, plaats dan twee vleermuiskasten en twee vogelvoorzieningen.
•	Wordt ook de sponw geïsoleerd, plaats dan de gebruikelijke compensatie zoals die verplicht wordt gesteld bij sponwmuurisolatie (zie 5.4). Plaats aanvullend twee vogelvoorzieningen tenzij er reeds vogelvoorzieningen geplaatst zijn. In dat geval is aanvullende compensatie niet nodig.

5.5. Dakisolatie buitenzijde

Tabel 9. Voorwaarden dakisolatie buitenzijde verplichting 1.

DAKISOLATIE BUITENZIJDE - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
•	Het vrijmaken van woningen van vleermuizen en vogels moeten onder begeleiding van een ecooloog. Daarvoor geldt een natuurkalender.
•	Is de woning tijdig natuurvrij, conform de natuurkalender, dan mogen de werkzaamheden het hele jaar plaatsvinden.
•	De uitvoerder voorkomt dat de sponw onder invloed van het weer komt te staan, zonder vleermuizen te belemmeren in of uit te kunnen vliegen.
•	Het isoleren van daken is meldingsplichting. Meldt de werkzaamheden in de landelijke meldingsapplicatie 48 uur voorafgaan aan het natuurvrij maken.

Figuur 4. De natuurkalender i.r.t. dakisolatie buitenzijde.

Tabel 10. Voorwaarden dakisolatie buitenzijde verplichting 2.

DAKISOLATIE BUITENZIJDE - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
- Nesten van vogels en vleermuizen die mogelijk verdwijnen moeten door de particulier gecompenseerd worden. Hierin zijn twee opties: - Optie 1: Het dak moet na de dakisolatie toegankelijk zijn voor vleermuizen en vogels door hen toegangen onder de pannen te bieden van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Plaats onder deze daken geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpan. De toegang tot het dak aan de zijkant moet lopen via de gevelpannen of de windveer en aan de onderkant via de daklijst of de muurplaat. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen moet minimaal 35 mm zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt om vogels en vleermuizen grip te geven. Bij deze werkzaamheden is het verplicht altijd een ecologisch deskundige in te schakelen. - Optie 2: Is het toegankelijk houden van het dak om technische redenen niet mogelijk plaats dan vier vogelvoorzieningen aan de schaduwzijde. Het inbouwen van vier voorzieningen in daklijsten is ook toegestaan. Is de spouw niet (meer) toegankelijk voor vleermuizen plaats dan aanvullend een vleermuiskast per gevel. Wordt ook de spouw geïsoleerd dan geldt, dat per woning in totaal vier vogelvoorzieningen moeten worden opgehangen en op de gevels waar nog geen spouwverblijf verplicht was, moet een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm worden toegevoegd. - De eisen aan een geschikte vleermuiskast en/of een geschikte vogelvoorziening staan bij de definities.	

5.6. Spouwmuurisolatie

Tabel 11. Voorwaarden spouwmuurisolatie verplichting 1.

SPOUWMUURISOLATIE - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
• Maak alle spouwen altijd natuurvrij voordat u start met de spouwmuurisolatie. Alleen als er geen openingen zijn bij het dak, via stootvoegen of kozijnen kunnen vleermuizen worden uitgesloten. Het isoleren van spouwmuren is meldingsplichting. Meldt de werkzaamheden in de landelijke meldingsapplicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken.	
• Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.	
• Te allen tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren.	
• Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training 'natuurvrij maken' is gevolgd. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding in de landelijke meldingsapplicatie: 1. foto op de werklocatie waarin zichtbaar is wie het natuurvrij maken heeft uitgevoerd*. 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie 4. bewijs als om technische redenen een uitsparing in de muur niet mogelijk is, en daarmee een vleermuiskast geplaatst is.	
<i>* er mogen geen foto's geplaatst worden waarbij gegevens van derden zichtbaar zijn in relatie tot de AVG-wetgeving</i>	
• Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 5 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.	
• Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden geïsoleerd. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kan worden geïsoleerd zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.	

Figuur 5. De natuurkalender i.r.t. vleermuiswerende maatregelen plaatsen.

De natuurkalender:	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Vleermuiswerende maatregelen plaatsen			x								x	
	Toegestaan, na 5 dagen is de woning vleermuisvrij											
Winterperiode	Toegestaan maar woning is pas vleermuisvrij ná de winterperiode											
x	Effectiviteit vleermuiswerende maatregelen moet worden ingeschat door ecooloog (avondtemperatuur 2 dagen achtereenvolgens > 10 °C)											
Kraamperiode	Niet toegestaan											

Tabel 12. Voorwaarden spouwmuurisolatie verplichting 2.

SPOUWISOLATIE - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
- Is de spouw minder dan 8 cm diep, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels, maar wel ten aanzien van vleermuizen. - Is de spouw dieper dan 8 cm maar is de spouw niet toegankelijk via openingen van maximaal 2 cm breed, dan geldt geen compensatieverplichting ten aanzien van vogels maar wel ten aanzien van vleermuizen. - Is de spouw dieper dan 8 cm en toegankelijk voor vogels, dan geldt wel een compensatieverplichting ten aanzien van vogels én ten aanzien van vleermuizen.	
Compensatieverplichting vogels:	
Plaats per woning twee vogelvoorzieningen. Het plaatsen van de twee vogelvoorzieningen mag geheel achterwege worden gelaten als de bovenzijde van de spouw open is en blijft (en voor vogels toegankelijk is via de dakranden) en de spouw tot 10 cm onder de rand wordt gevuld. Zo blijft er ruimte om boven op de spouw te kunnen broeden.	
Compensatieverplichting vleermuizen:	
- Maak bij tussenwoningen per gevel een klein spouwverblijf van 30 x 30 cm. Kan om technische redenen (met bewijslast via de meldingsapplicatie) geen klein spouwverblijf worden gerealiseerd, dan mag dit worden vervangen voor een vleermuiskast, zolang het aantal voorzieningen gelijk blijft. Een speciale inbouwkast (eventueel met isolatie achterwand) heeft de voorkeur, als er geen uitsparing in de muur gecreëerd kan worden. - Maak bij hoekwoningen en eindwoningen één groot spouwverblijf van 100x100cm. Kan om technische redenen geen groot spouwverblijf worden gerealiseerd dan mag dit worden vervangen voor één middelgroot spouwverblijf (60x60 cm) met twee kleine spouwverblijven. Op die manier krijgt elke gevel een spouwverblijf. Een speciale inbouwkast (eventueel met isolatie achterwand) heeft de voorkeur, als er geen uitsparing in de muur gecreëerd kan worden. - In geval van een vrijstaande woning moet in de nok een groot spouwverblijf van 100 x 100 cm worden aangebracht. Wanneer om	

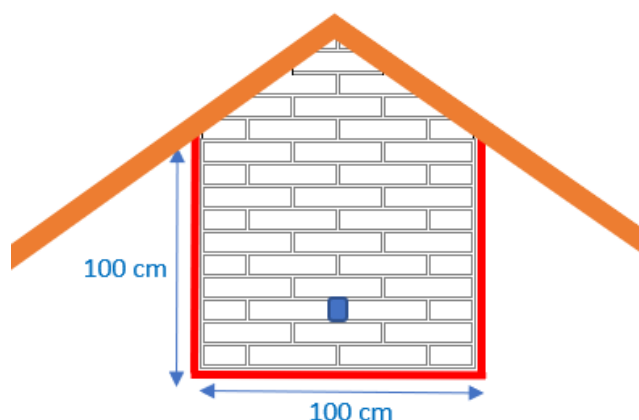
technische redenen geen groot spouwverblijf kan worden gerealiseerd, mag dit worden vervangen door één middelgroot spouwverblijf (60x60 cm) met drie kleine spouwverblijven (30x30) of als het echt niet anders kan een klein spouwverblijf per gevel, dus 4 verblijven van 30x30 cm. In het allerlaatste geval is een vleermuiskast per gevel een optie als om technische redenen (met bewijslast via de meldingsapplicatie) een spouwverblijf niet mogelijk is. Op deze manier krijgt elke gevel een klein spouwverblijf of een vleermuiskast en blijft er een ruim aanbod met variatie in expositie voor de zomer- en paarverblijfplaatsen. Een speciale inbouwkast (eventueel met isolatie achterwand) heeft de voorkeur, als er geen uitsparing in de muur gecreëerd kan worden.

- Is de hoekwoning of vrijstaande woning echter lager dan twee bouwlagen met een vliering (zoals een seniorenwoning) dan geldt de verplichting van een klein spouwverblijf per gevel. Ook hier geldt dat een spouwverblijf mag worden vervangen voor een vleermuiskast als een spouwverblijf om technische redenen niet kan (met bewijslast via de meldingsapplicatie).

Technische aspecten

- Een spouwverblijf is een verblijfplaats die gemaakt wordt door bij de isolatie van spouwmuren een bepaalde ruimte vrij te houden van isolatiemateriaal. De spouwborstels (of andere technische oplossingen) moeten al het isolatiemateriaal tegenhouden.
- De spouwverblijven worden gemaakt op het moment dat vleermuiswerende maatregelen worden aangebracht.
- Vleermuiswerende maatregelen mogen de toegang tot de spouwverblijven niet belemmeren.
- Maak het spouwverblijf aan de bovenzijde van de spouwmuur. Breng bijvoorbeeld vanaf de bovenzijde een spouwborstel in een U-vorm in de spouw. In de onderstaande afbeelding is dit de rode lijn.
- Zorg ervoor dat het spouwverblijf aan de bovenzijde openblijft zodat deze in verbinding staat met het dak. Is de spouw van de bovenzijde gesloten? Dan moet u deze (als dat technisch mogelijk is), met een smalle sleuf van minimaal 20 mm breed x 50 mm lang, openen zodat het spouwverblijf in verbinding komt met het dak.
- Maak in de gevel een opening die toegang geeft tot het spouwverblijf. Deze opening heeft een afmeting van ongeveer 20 mm bij 50 mm. Deze opening kan bijvoorbeeld bestaan uit een open stootvoeg. In de onderstaande afbeelding is dit het blauwe vlakje.
- Uitsluitend om technische redenen mogen grotere spouwverblijven worden vervangen voor kleinere of voor vleermuiskasten. Technische redenen zijn bijvoorbeeld dat de verhouding tussen het spouwverblijf en het te isoleren geveldeel verhoudingsgewijs te groot wordt met kansen op vochtproblemen. **Licht deze situaties toe in de melding.**

Figuur 6. Groot spouwverblijf in de nok van een kopgevel.

5.7. Isolatie borstwering

Tabel 12. Voorwaarden isolatie borstwering verplichting 1.

ISOLATIE BORSTWERING - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
- Maak borstweringen altijd 'vleermuisvrij' conform de natuurkalender (figuur 5). Voor het vleermuis-vrij maken van borstweringen dient de training 'natuurvrij-maken' te zijn gevolgd. Meldt de werkzaamheden in de landelijke meldingsapplicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na natuurvrij maken de volgende onderdelen toe aan de melding: - foto op de werklocatie waarin zichtbaar is wie het natuurvrij maken heeft uitgevoerd*. - fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren* en; - fotobewijs van het plaatsen van de compensatie* - bewijs als om technische redenen een uitsparing in de muur niet mogelijk is, en daarmee een vleermuiskast geplaatst is.	<i>* er mogen geen foto's geplaatst worden waarbij gegevens van derden zichtbaar zijn in relatie tot de AVG-wetgeving</i>
	Er is geen toegankelijke spouw in de woning, dan 1 vleermuiskast per borstwering, of een verblijfplaats in de borstwering maken, via een (geïsoleerde) inbouwvoorziening. Is er wel een spouw en wordt deze natuurvriendelijk geïsoleerd, dan zijn geen extra voorzieningen nodig boven op de compensatie voor het isoleren van de muur.

Tabel 13. Voorwaarden isolatie borstwering verplichting 2.

ISOLATIE BORSTWERING - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
	Plaats per borstwering 1 externe vleermuiskast.

- Wordt gelijktijdig de spouw geïsoleerd, plaats dan enkel spouwverblijven in de gevels. De extra vleermuiskasten zijn dan niet nodig.
- Blijft de spouw toegankelijk voor vleermuizen dan is geen compensatie nodig.

5.8. Isolatie binnenmuur

Tabel 14. Voorwaarden binnenmuurisolatie verplichting 1.

BINNENMUURISOLATIE - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
•	Bij het isoleren van de buitenmuren door het plaatsen van voorzetwanden aan de binnenzijde van de woning gelden geen vereisten om het doden van beschermde soorten te voorkomen.
•	Bij het plaatsen van voorzetwanden dient men wel een melding te maken in de landelijke meldingsapplicatie. Meldt de werkzaamheden voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden.

Tabel 15. Voorwaarden binnenmuurisolatie verplichting 2.

BINNENMUURISOLATIE - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
•	Er geldt voor deze werkzaamheden geen particuliere compensatieplicht voor kraamgroepen van vleermuissoorten.

5.9. Isolatie buitenmuur

Tabel 16. Voorwaarden buitenmuurisolatie verplichting 1.

BUITENMUURISOLATIE – VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
•	Verdwijnen er geen kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn er geen vereisten.
•	Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn beschermde soorten niet uitgesloten. Om het doden van beschermde soorten te voorkomen moeten alle muren natuurvrij worden gemaakt volgens de natuurkalender (figuur 5). Het natuurvrij van muren met kieren is meldingsplichtig in de landelijke meldingsapplicatie. Meldt de werkzaamheden in de applicatie 48 uur voorafgaand aan het natuurvrij maken. Voeg uiterlijk binnen 24 uur na het natuurvrij maken de volgende bewijzen toe: 1. foto op de werklocatie waarin zichtbaar is wie het natuurvrij maken heeft uitgevoerd*. 2. fotobewijs van het natuurvrij maken van de muren* en; 3. fotobewijs van het plaatsen van de compensatie*

4. bewijs als om technische redenen een uitsparing in de muur niet mogelijk is, en daarmee een vleermuiskast geplaatst is.*

** er mogen geen foto's geplaatst worden waarbij gegevens van derden zichtbaar zijn in relatie tot de AVG-wetgeving*

- Plaats vleermuis- en vogelwerende maatregelen, door het afdichten van kieren, gaten, et cetera die groter zijn dan 7 mm. Sluit ook de toegang tot de spouw via aangrenzende gebouwen of via het dak af door middel van vleermuiswerende voorzieningen.
- Te allen tijden moeten vleermuizen de ruimte wel kunnen verlaten, maar er niet kunnen terugkeren voor of tijdens de werkzaamheden.
- Voor het vleermuisvrij maken van een spouw moet de uitvoerder een bewijs tonen dat door hem een training 'natuurvrij maken' is gevolgd.
- Het aanbrengen van vleermuis- en vogelwerende maatregelen is toegestaan conform de Natuurkalender in deze factsheet. Het aanbrengen moet 5 dagen of meer voorafgaand aan het isoleren uitgevoerd worden zodat vleermuizen de kans krijgen om te vertrekken. In de winterperiode moet echter de hele winter gewacht worden tot de spouw vleermuisvrij mag worden verklaard.
- Is de woning tijdig natuurvrij gemaakt, dan kan jaarrond worden gewerkt. Ook in de kwetsbare kraamperiode (rood) of in de winterperiode (oranje) kunnen voorzetwanden worden geplaatst zolang de vleermuis- en vogelwerende maatregelen vóór die kwetsbare periode zijn aangebracht.

*Afhankelijk per situatie kan eventueel gebruik gemaakt worden van maatwerk oplossingen, hierbij moet een ecooloog ingeschakeld worden.

Tabel 17. Voorwaarden buitenmuurisolatie verplichting 2.

BUITENMUURISOLATIE - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
	• Verdwijnen er kieren, gaten, open stoofvoegen of open randen (bijvoorbeeld bij muurbetimmering of bij het dak) van 7 mm of groter dan zijn verblijfplaatsen van beschermde soorten niet uitgesloten. Maak dan een vleermuisvoorziening per gevel.
	• Verdwijnen door het plaatsen van de voorzetmuur kieren in de muur, bij kozijnen of bij de dakrand van meer dan 2 cm breed, plaats dan per gevel een vogelvoorziening en maak per gevel een vleermuisvoorziening.

5.10. Zonnepanelen plaatsen

Tabel 18. Voorwaarden zonnepanelen plaatsen verplichting 1.

PLAATSEN ZONNEPANELEN - VERPLICHTING 1	
Voorkom het doden en verstoren van vogels en vleermuizen	
•	Het plaatsen van zonnepanelen op platte daken is jaarrond toegestaan. Wordt in het broedseizoen een nest op het dak waargenomen dan mag dit niet worden beschadigd/vernield. Het nest mag niet zo dicht benaderd worden dat oudervogels opvliegen, verhinderd worden naar het nest terug te keren, of aanvallend/verdedigend gedrag vertonen.
•	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken dient plaats te vinden buiten het broedseizoen (1 april tot 1 augustus).
•	Als op de daken moet worden gelopen dienen de pannen voorzichtig te worden verwijderd om het dooddrukken van vleermuizen te voorkomen.
•	Het plaatsen van zonnepanelen op hellende daken is meldingsplichtig in de landelijke meldingsapplicatie. Meldt het plaatsen van zonnepanelen 7 dagen voorafgaand aan de werkzaamheden.

Tabel 19. Voorwaarden zonnepanelen plaatsen verplichting 2.

PLAATSEN ZONNEPANELEN - VERPLICHTING 2	
Beperk het verlies van verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen	
•	Laat bij het plaatsen van zonnepanelen aan de randen van het dak (zijkanen en rand van de dakgoot) een rand over waarop geen zonnepanelen worden gelegd. Deze randen zijn drie dakpannen breed of hoog.
•	Is onder het dak een kraamkolonie van de meervleermuis of de laatvlieger bekend, dan is het plaatsen van zonnepanelen niet toegestaan. Maak een melding in de landelijke meldingsapplicatie en stuur een mail naar info.smp@prvlimburg.nl

5.11. Overzicht compensatietaakstelling particulieren

Tabel 20. Overzicht van de voorzieningen die geplaatst dienen te worden door particulieren bij verschillende werkzaamheden. Let op, de alternatieven voorzieningen dienen inwendig te worden geplaatst. Uitwendige voorzieningen zoals vleermuiskasten gelden slechts als tijdelijke verblijfplaatsen.

Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
Spouwmuurisolatie Spouw < 8 cm	1 klein spouwverblijf per gevel	1 groot (100x100) spouwverblijf per woning	1 groot (100x100 cm) spouwverblijf per woning

Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
	(30x30 cm) <i>Alternatief:</i> 1 vleermuiskast per gevel	<i>Alternatief:</i> 1 middelgroot spouwverblijf (60x60) en 2 kleine (30x30) spouwverblijven	<i>Alternatief:</i> 1 middelgroot (60x60) spouwverblijf en 3 kleine (30x30)
Spouwmuurisolatie Spouw > 8 cm met openingen van minimaal 2 cm breed of toegangen via de dakrand	2 vogel-voorzieningen extra op de compensatie voor het isoleren van een spouw < 8cm diep	2 vogel-voorzieningen extra op de compensatie voor het isoleren van een spouw < 8cm diep	2 vogel-voorzieningen extra op de compensatie voor het isoleren van een spouw < 8cm diep
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot niet passeerbaar was voor vogels en vleermuizen	Geen compensatie-verplichting	Geen compensatie-verplichting	Geen compensatie-verplichting
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot passeerbaar was voor vogels en vleermuizen. Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw.	2 vogel-voorzieningen per woning*	2 vogel-voorzieningen per woning*	2 vogel-voorzieningen per woning*
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot passervaar was voor vogels en vleermuizen. Er is geen toegankelijke spouw.	2 vleermuis-voorzieningen en 2 vogel-voorzieningen per woning*	2 vleermuis-voorzieningen en 2 vogel-voorzieningen per woning*	2 vleermuis-voorzieningen en 2 vogel-voorzieningen per woning*
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot passeerbaar was voor vogels en	2 extra vogel-voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogel-	2 extra vogel-voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogel-	2 extra vogel-voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds

Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
vleermuizen. De spouw wordt ook geïsoleerd	voorzieningen waren vereist	voorzieningen waren vereist	vogel-voorzieningen waren vereist
Isolatie van het dak aan de binnenzijde in het geval dat het dakbeschot passeervaar was voor vogels en vleermuizen. De spouw wordt ook geïsoleerd	2 extra vogel-voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogel-voorzieningen waren vereist	2 extra vogel-voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogel-voorzieningen waren vereist	2 extra vogel-voorzieningen op de compensatie voor het isoleren van de spouwmuur, tenzij reeds vogel-voorzieningen waren vereist
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak niet geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen. Er blijft een voor vleermuizen toegankelijke spouw.	4 vogel-voorzieningen per woning*	4 vogel-voorzieningen per woning*	4 vogel-voorzieningen per woning*
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak niet geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen. Er is geen toegankelijke spouw.	4 vogel-voorzieningen per woning en 1 vleermuiskast per gevel*	4 vogel-voorzieningen per woning en 1 vleermuiskast per gevel*	4 vogel-voorzieningen per woning en 1 vleermuiskast per gevel*
Isolatie van het dak aan de buitenzijde in het geval dat het dak niet geschikt te houden is voor vogels en vleermuizen. De spouw wordt ook geïsoleerd.	In totaal 4 vogel-voorzieningen per woning en 1 klein spouwverblijf per gevel	In totaal 4 vogel-voorzieningen plus 1 middelgroot spouwverblijf en 2 kleine per woning	In totaal 4 vogelvoorziening en plus 1 groot spouwverblijf en 3 kleine per woning
Isolatie van borstweringen. Er blijft een voor vleermuizen	Geen extra voorzieningen nodig*	Geen extra voorzieningen nodig*	Geen extra voorzieningen nodig*

Type isolatie	Tussenwoning of een lage woning	Hoekwoning	Vrijstaande woning
toegankelijke spouw.			
Isolatie van borstweringen. Er is geen toegankelijke spouw.	1 vleermuiskast per borstwering, of een verblijf- plaats in de borstwering maken, via een (geïsoleerde) inbouwvoor- ziening.*	1 vleermuiskast per borstwering, of een verblijf-plaats in de borstwering maken, via een (geïsoleerde) inbouwvoor- ziening.*	1 vleermuiskast per borstwering, of een verblijf- plaats in de borstwering maken, via een (geïsoleerde) inbouwvoor- ziening.*
Isolatie van borstweringen. De spouw wordt ook geïsoleerd.	Geen extra voorzieningen boven op de compensatie voor het isoleren van de muur	Geen extra voorzieningen boven op de compensatie voor het isoleren van de muur	Geen extra voorzieningen boven op de compensatie voor het isoleren van de muur
Binnenmuur isolatie. Geen kieren > 7 mm	Geen compensatie verplichting	Geen compensatie verplichting	Geen compensatie verplichting
Binnenmuur isolatie. Kieren groter dan 7 mm	1 vleermuiskast per gevel	1 vleermuiskast per gevel	1 vleermuiskast per gevel
Binnenmuur isolatie. Kieren groter dan 20 mm	1 vogel- voorziening per gevel en 1 vleermuiskast per gevel	1 vogel- voorziening per gevel en 1 vleermuiskast per gevel	1 vogel- voorziening per gevel en 1 vleermuiskast per gevel
Zonnepanelen	Geen compensatie- verplichting	Geen compensatie- verplichting	Geen compensatie- verplichting

*Toegangen van minimaal 35 mm tussen pan en dakrand. Geen vogelschroot onder de eerste drie rijen dakpannen. Tussen isolatiemateriaal en dakpannen dient 35 mm te zitten. De dakisolatie moet aan de randen over een breedte van 50 cm ruw zijn afgewerkt. Betrek bij deze werkzaamheden een ecologische deskundige.

5.12. Overzicht trainingsplicht en meldingsplicht

Werkzaamheden dienen *altijd* voorafgaand aan de uitvoering gemeld te worden in de meldingsapplicatie door het isolatiebedrijf,.

Tabel 21. Overzicht van de eisen van trainingen en meldingen.

Het invullen van de applicatie gebeurt voorafgaand aan het	Invullen door	Verplichte training	Meldingsplicht
Natuurvrij maken van spouwmuur	Isolatie-bedrijf, of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): Conform voorwaarden factsheets
Natuurvrij maken omdat de borstwering niet te inspecteren is met endoscoop	Isolatie-bedrijf, of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur): Conform voorwaarden factsheets
Natuurvrij maken van dak bij buitendakisolatie	Ecoloog	Nee, een ecoloog begeleid de werkzaamheden	Meldingsplicht 48 <i>voorafgaand</i> aan het natuurvrij maken
Natuurvrij maken van ruimten in de muur bij buitenmuur-isolatie	Isolatie-bedrijf of ecoloog	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur <i>voorafgaand</i> aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): Conform voorwaarden factsheets

Is natuurvrij maken niet nodig, dan gebeurt het invullen van de applicatie voorafgaand aan het	Invullen door	Verplichte training	Meldingsplicht
Isoleren van muur via de binnenzijde	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren
Isoleren van dak via binnenzijde	Isolatie-bedrijf	Nee	Melden voorafgaand aan het isoleren, inclusief (binnen 24 uur): 1. fotobewijs van plaatsen compensatie (indien nodig)
Isoleren van borstwering in geval deze volledig te inspecteren is met een endoscoop	Isolatie-bedrijf	Training 'Natuurvriendelijk isoleren' verplicht voor isolatiebedrijven	Melden 48 uur voorafgaand aan natuurvrij maken, inclusief (binnen 24 uur na natuurvrij maken): Conform voorwaarden factsheets
Het plaatsen van zonnepanelen	Installateur	Nee	Melden 7 dagen voorafgaand aan het plaatsen van zonnepanelen bij hellende daken. Bij platte daken geen meldingsplicht.

Bijlagen

Bijlage 1: Checklist SMP

SMP	SMP
1. Omgevingsvergunningsaanvraag	2. Soortmanagementplan
1. Juridische kaders en wettelijke eisen	1. Ambitie en langetermijnvisie
2. Nulmeting	2. Mitigatie- en compensatieplan
3. Effectbepaling en (lokale) staat van instandhouding	3. Monitoringsplan
	4. Management- en administratieplan

Juridische kaders en wettelijke eisen	Gedaan?
Beschrijving van het plangebied waarvoor u omgevingsvergunning aanvraagt	Ja / Nee
Beschrijving van de activiteiten en ingrepen waarvoor u omgevingsvergunning aanvraagt	Ja / Nee
Actoren die gebruiken kunnen maken van de omgevingsvergunning	Ja / Nee
Beschrijving van hun verantwoordelijkheden en plichten	Ja / Nee
Beschrijving van handelswijze bij particuliere projecten	Ja / Nee
Termijn waarvoor u de omgevingsvergunning aanvraagt (max 10 jaar)	Ja / Nee
Overzicht van de soorten en functies waarvoor u omgevingsvergunning aanvraagt	Ja / Nee
Overzicht van de verbodsbepaling(en) waarvoor u omgevingsvergunning aanvraagt	Ja / Nee
Onderbouwing (inclusief documenten) van het wettelijk belang	Ja / Nee
Beschrijving van de alternatievenafweging	Ja / Nee

Nulmeting	Gedaan?
Beschrijving van het onderzoeksgebied (indeling deelgebieden)	Ja / Nee
Beschrijving van het aanwezige landschapstype/habitatype binnen de onderzoeksgebieden	Ja / Nee
Potentie-analyse en verkenning	Ja / Nee
• Beschrijving van het literatuuronderzoek	Ja / Nee
• Uitwerking van het verkennend gebiedsdekkend onderzoek	Ja / Nee
Soortgericht veldonderzoek	Ja / Nee
• Beschrijving van de onderzoeksinspanning en -methodiek conform meest recente landelijke richtlijnen	Ja / Nee
• Beschrijving van de deskundigheid van de onderzoekers	Ja / Nee
• Beschrijving van de onderzoeksresultaten (soort-functie combinaties)	Ja / Nee
• Beschrijving van aanvullend onderzoek indien nodig	Ja / Nee
• Geografisch inzicht in de onderzoeksresultaten	Ja / Nee

Effectbepaling	Gedaan?
Beschrijving van de rol en het belang van het soortenmanagementplangebied voor de betreffende soorten	Ja / Nee
Overzicht van de meest kwetsbare gebieden en soort-functie combinaties gekoppeld aan de geplande activiteiten	Ja / Nee
Beschrijving van de negatieve effecten per soort, functie (soort-functie combinaties) en activiteit	Ja / Nee
Beschrijving van de verhouding van de mogelijke effecten tot de lokale staat van instandhouding	Ja / Nee
Knelpuntenanalyse	Ja / Nee
Cumulatieve effecten die spelen in het soortenmanagementplangebied	Ja / Nee

Ambitie en langetermijnvisie	Gedaan?
Beschrijving langetermijnvisie	Ja / Nee
Doel	Ja / Nee
• Ambitieniveau per soort(groep)	Ja / Nee
• Ambitieniveau versterken natuurwaarden en biodiversiteit	Ja / Nee
• Ambitieniveau natuurinclusief bouwen	Ja / Nee

Mitigatie- en compensatieplan	Gedaan?
Randvoorwaarden waar de maatregelen aan voldoen per soort en functie	Ja / Nee
Beschrijving van de mogelijke maatregelen voor mitigatie en compensatie	Ja / Nee
Prioritering van de keuzemogelijkheden van maatregelen	Ja / Nee
Geografische spreiding en van de maatregelen	Ja / Nee
Borging van voldoende variatie in de maatregelen per soort en functie	Ja / Nee
Beschrijving van de effectief bewezen en van de experimentele maatregelen	Ja / Nee
Verhouding en plaatsing van de maatregelen ten opzichte van aanwezige soort-functie combinaties	Ja / Nee
Compensatie en verbetering van het leefgebied (ecologische 'plus')	Ja / Nee
Beheerplan voor de leefgebieden	Ja / Nee
Ecologisch werkprotocol	Ja / Nee
Logboek	Ja / Nee

Monitoringsplan	Gedaan?
Beschrijving van de methodiek	Ja / Nee
Indicatoren waarmee de staat van instandhouding bepaald wordt	Ja / Nee
Monitoring van belangrijke en kwetsbare functies en verblijfplaatsen	Ja / Nee
Monitoring van de effectiviteit van de maatregelen	Ja / Nee

Management- en administratieplan	Gedaan?
Verantwoordelijkheden	Ja / Nee
Administratieve middelen	Ja / Nee
Acties bij tegenvallende resultaten of incidenten	Ja / Nee
Draaiboeken met te nemen acties, stappen en communicatielijnen	Ja / Nee
Planningen, uitgevoerde maatregelen en geplande werkzaamheden	Ja / Nee

Bijlage 2: Checklist pre-SMP

Pre-SMP	
1. Omgevingsvergunningsaanvraag	2. Pre-SMP plan
1. Juridische kaders en wettelijke eisen	1. Ambitie en langetermijnvisie
2. Modelmatige effectenanalyse	2. Mitigatie- en compensatieplan
3. Compensatieplan	3. Onderzoeksplan nulmeting SMP
	4. Management- en administratieplan

Juridische kaders en wettelijke eisen	Gedaan?
Beschrijving van het plangebied waarvoor u omgevingsvergunning aanvraagt	Ja / Nee
Beschrijving van de activiteiten en ingrepen waarvoor u omgevingsvergunning aanvraagt	Ja / Nee
Actoren die gebruiken kunnen maken van de omgevingsvergunning	Ja / Nee
Beschrijving van hun verantwoordelijkheden en plichten	Ja / Nee
Beschrijving van handelswijze bij particuliere projecten	Ja / Nee
Termijn waarvoor u de omgevingsvergunning aanvraagt (max 2 jaar)	Ja / Nee
Overzicht van de soorten en functies waarvoor u omgevingsvergunning aanvraagt	Ja / Nee
Overzicht van de verbodsbepaling(en) waarvoor u omgevingsvergunning aanvraagt	Ja / Nee
Onderbouwing (inclusief documenten) van het wettelijk belang	Ja / Nee
Beschrijving van de alternatievenafweging	Ja / Nee

Modelmatige effectenanalyse	Gedaan?
Beschrijving van het onderzoeksgebied (eventueel ingedeeld in deelgebieden)	Ja / Nee
Beschrijving van het literatuuronderzoek naar aanwezigheid soorten binnen onderzoeksgebied	Ja / Nee
Modelmatige effectenanalyse incl beschrijving uitvoering	Ja / Nee
• Bereken voor elke soort de populatiegrootte en verblijfplaatsen per woonkern (opvragen bij provincie)	Ja / Nee
• Bepaal met GIS-applicatie hoeveel woningen deze soorten in theorie tot hun beschikking hebben op basis van bouwjaar, energielabel en type dak	Ja / Nee
• Kansberekening waarschijnlijke en maximale verlies aan verblijfplaatsen bij isolatie 30% van de particuliere woningen (opvragen bij provincie)	Ja / Nee
• Bereken het aantal alternatieve voorzieningen (verblijfplaatsen) die particulieren dienen te realiseren (opvragen bij provincie)	Ja / Nee
• Bereken het aantal alternatieve voorzieningen die de gemeente moet compenseren (opvragen bij provincie)	Ja / Nee

- Analyseer het effect van de ingrepen en compensatie in relatie tot de staat van instandhouding incl. toekomstperspectief Ja / Nee

Compensatieplan	Gedaan?
Beschrijving van particuliere en gemeentelijke compensatietaakstelling op basis van berekeningen aangeleverd door de provincie	Ja / Nee
Beschrijving van communicatie naar inwoners over de particuliere verantwoordelijkheid van het realiseren van alternatieve verblijfplaatsen	Ja / Nee
Beschrijving gemeentelijke taakstelling en uitvoering van het realiseren van alternatieve verblijfplaatsen (kraamverblijven, tabel 8)	Ja / Nee
Beschrijving van aanpassingen in compensatietaakstelling wanneer kraamverblijf wordt gevonden en er binnen een straal van 100m veel woningen zijn geïsoleerd	Ja / Nee
Beschrijving van de monitoring van de gerealiseerde alternatieven verblijfplaatsen waarbij particuliere voorzieningen kunnen worden gemonitord tijdens SMP-onderzoek	Ja / Nee
Beschrijving van de onderzoeksmethodiek van de nulmeting voor het SMP. Met dit veldwerk worden de kraamverblijven in kaart gebracht	Ja / Nee

Bijlage 3: Beschrijven van de juridische kaders, wettelijke eisen en omgevingsvergunningsvoorwaarden

Geen andere bevredigende oplossing

In de aanvraag moet u beschrijven dat er geen andere bevredigende oplossing voor de soorten aanwezig is. Dit heeft niet alleen betrekking op de activiteit, maar ook op de voorgenomen werkwijze. Onderbouw daarom op welke wijze het SMP en de aanpak conform het SMP de meest bevredigende oplossing is.

Denk hierbij ook aan:

- Voordelen van het SMP ten opzichte van andere werkwijzen en methodieken;
- Wijze van tijdelijk mitigeren;
- Planning en fasering;
- Maatregelen tijdens de uitvoering van werkzaamheden (voorkomen van doden en tot een minimum beperken van verstoring);
- Voorzieningen en maatregelen op lange termijn.

Wettelijk belang

Voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning is vereist dat er met de uitvoering van het project een (wettelijk) belang gediend moet worden. Voor de drie beschermingsregimes zijn deze belangen deels gelijk en deels verschillen ze. Hieronder zijn alle belangen per beschermingsregime opgenomen:

Beschermingsregime Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Vogelrichtlijn (artikel 8.74j.)

Wettelijke belangen: art. . 8.74j, lid 1, onderdeel b:

- 1°.in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- 2°.in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- 3°.voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- 4°.ter bescherming van flora en fauna;
- 5°.voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt; of
- 6°.om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan; en

Habitatrichtlijn (artikel 8.74k.)

Wettelijke belangen: art. 8.74k ., lid1, onderdeel b:

- 1°.in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- 2°.voor het voorkomen van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- 3°.in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- 4°.voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
- 5°.om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben; en

Nationale soorten (Artikel 8.74l.)

Wettelijke belangen: art. 8.74l , lid 1: , onderdeel b

- 1°.in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- 2°.voor het voorkomen van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- 3°.in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- 4°.voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
- 5°.om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
- 6°.in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- 7°.voor het voorkomen van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;

8°.voor het beperken van de omvang van de populatie van in het wild levende dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;

9°.voor het voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;

10°.in het kader van een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;

Bij de aanvraag moet onderbouwd worden welk (wettelijk) belang op het project van toepassing is. Hierbij moet ook goed gemotiveerd worden waarom het project zwaarder weegt dan de beschermingsdoelstellingen uit de wet. Het is belangrijk om daarbij onderscheid te maken tussen de verschillende beschermingsregimes. Een project kan meerdere belangen dienen, bijvoorbeeld in het kader van het belang ter bescherming van flora en fauna in combinatie met het belang ruimtelijke ingrepen en ontwikkelingen.

Waarborgen staat van instandhouding

Vanuit het wettelijk kader van de Omgevingswet moet er op voorhand voldoende zekerheid zijn dat de (lokale) Svl van de aanwezige beschermde soorten gegarandeerd kan worden. Onderbouw in de vergunningaanvraag waarom de activiteit niet zal leiden tot een verslechtering van de Svl van de betreffende soorten volgens artikel 8.74j, eerste lid, onder c, in Bkl. Daarnaast dient onderbouwd te worden dat de activiteit geen afbreuk doet aan het streven om de betrokken soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige Svl te laten voortbestaan volgens artikel 8.74l, eerste lid onder c in Bkl. Volgende aspecten kunnen worden gebruikt in de onderbouwing:

- Huidige voorkomen en de verspreiding (waar komt de soort wel en niet voor);
- Waar zijn de (belangrijke) functies van de desbetreffende soorten (soort-functie combinaties);
- Samenhang van het netwerk van de voorkomende soorten;
- Kwaliteit van de verschillende habitats, de functionele leefomgeving, de samenhang en de potentie van het SMP-plangebied voor de aangetroffen soorten;
- Onderbouwing van d' risico's en de effecten van de geplande activiteiten op de Svl van de soorten.

Bijlage 4: Beschrijven van de potentie-analyse en verkenning

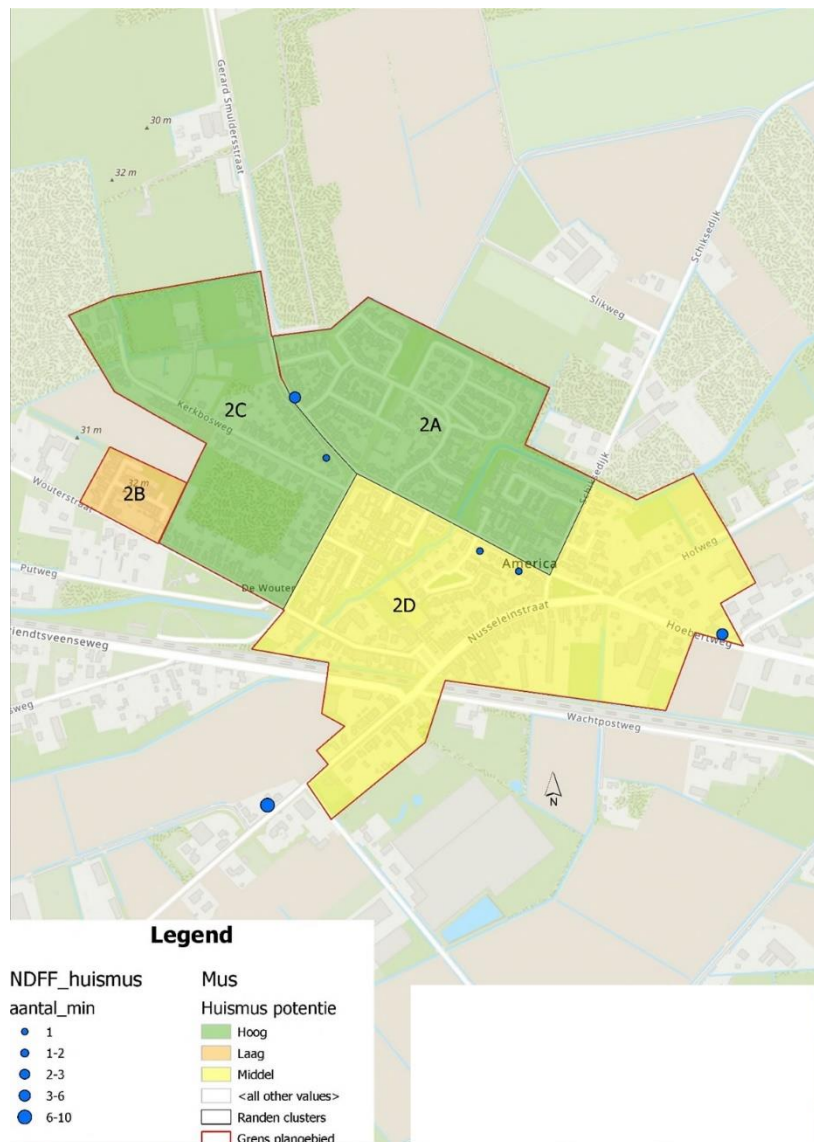
Beschrijven van de potentie-analyse en verkenning

- Beschrijf de toegepaste methodiek inclusief een ecologische onderbouwing;
- Onderbouw ecologisch alle aannames, gemaakte keuzen en conclusies op basis van het verkennende gebiedsdekkend onderzoek. Zorg ervoor dat de verschillende stappen navolgbaar en onderbouwd zijn met kennis en documenten op basis van wetenschappelijke literatuur, best beschikbare kennis of aantoonbare ervaringen of fotomateriaal;
- Beschrijf en toon op een kaart de potenties voor beschermde soorten van het plangebied op basis van habitat- en fysieke kenmerken (soort-functie-combinaties);
- Beschrijf en onderbouw de conclusies die getrokken kunnen worden uit de potentie-analyse voor de bepaling van de benodigde soortgerichte onderzoeken, methodiek en onderzoeksinspanning. Het vaststellen van de onderzoeksinspanning is afhankelijk van de soort, de functie en de locatie specifieke omstandigheden. Niet alle gebieden/wijken zijn even goed toegankelijk en/of overzichtelijk. Denk aan waterpartijen, doodlopende straten, afgesloten gebieden et cetera;
- Geef overzichtelijke bronvermeldingen van de gebruikte bronnen (inclusief specificaties);
- Voeg relevante literatuurstudies, die voor het SMP gebruikt zijn, toe. Indien de studies integraal online beschikbaar zijn, is een hyperlink naar de betreffende studie voldoende;
- Zorg ervoor dat bij het gebruik van meerdere onderzoeksrapporten of -resultaten en waarnemingen van eerder uitgevoerde onderzoeken, de bron van de data en informatie duidelijk herleidbaar is. Geef hierbij een verwijzing naar het pagina- of paragraafnummer en geef een verhelderend overzicht van de verschillende gebruikte data en bronnen;
- Geef een overzicht van de relevante betrokken partijen die geraadpleegd zijn. Denk aan lokale werkgroepen, zoals de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, natuurwerkgroepen, stadsecologen, Vogelbescherming Nederland en de Zoogdiervereniging, IVN of de gemeentelijke informatie, de lokale vleermuizen- en/of vogelwerkgroep of dierenopvang;
- Is er een expert geraadpleegd? Geef dan aan hoe de informatie verkregen is en laat dit per brief of per mail bevestigen;
- Is voorafgaand aan het SMP gebruik gemaakt van een tijdelijke pre-SMP-vergunning? Lever dan het compensatieplan pre-SMP aan welke gebaseerd is op een modelmatige berekening populatie inschatting. Beschrijf hoe de modelmatige berekening zich verhoudt tot de daadwerkelijk aangetroffen verblijfplaatsen en wat voor gevolgen dit heeft voor het SMP.

Bijlage 5: Voorwaarden soortgericht onderzoek

Voorwaarden soortgericht onderzoek

- De gebruikte methodiek van het soortgericht onderzoek moet logisch volgen uit de potentie-analyse en verkenning (literatuuronderzoek en verkennend gebiedsdekkend onderzoek) en, indien van toepassing, de modelmatige berekeningen, zoals beschreven in het pre-SMP compensatieplan;
- Houd tussen de bezoeken een minimaal aantal dagen aan zoals beschreven in de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden. Hanteer in de toekomst de meest recente onderzoeksprotocollen en kennisdocumenten voor de desbetreffende soort;
- Is er onvoldoende inzicht op de soorten en de belangrijke functies in het gebied? Dan moet u extra bezoeken uitvoeren tot deze wel duidelijk zijn;
- Voer de bezoeken uit in de meest optimale periode en op de meest optimale tijdstippen voor de betreffende soort en functie conform de meest recente en 'best-practice' onderzoeksprotocollen en kennisdocumenten;
- Zorg ervoor dat per bezoek een onderzoeker de tijd en ruimte heeft om meerdere malen langs iedere locatie te gaan binnen het onderzoeksgebied om 'stil te staan' om gedrag en waarnemingen te interpreteren en hierop in te spelen;
- Voer onderzoeken te voet of per fiets uit;
- Zet voor bepaalde soorten en functies (ter ondersteuning van) (wil')camera's of standalone opname apparatuur in en gebruik waar nodig warmtebeeldcamera's;
- Tel binnen 24 uur alle uitvliegende dieren bij aangetroffen kraamverblijfplaatsen van vleermuizen;
- Tel zwermende dieren bij massawinterverblijven van vleermuizen;
- De verkregen data wordt via een uniforme werkwijze verwerkt, bijvoorbeeld in een invoerapp. Waarnemerseffecten worden zoveel mogelijk geminimaliseerd, bij de verkregen data wordt onderscheid gemaakt in: interpretatie werk en concrete ruwe data.
- Voorbeeld potentiekaart

Figuur 7. Voorbeeld van een potentiekaart voor de geschiktheid van huizen als verblijfplaatsen voor de huisumus.

Bijlage 6: Specificatie van de onderzoekservaring

Specificatie van de onderzoekservaring

- Een onderzoeker moet niet alleen in staat zijn een soort te herkennen, maar ook gedegen kennis hebben van de ecologie van een soort;
- Elke onderzoeker is ter zake kundig: dit houdt in dat de onderzoeker aantoonbare ervaring heeft met het doen van onderzoek naar de betreffende soort en over de benodigde ecologische kennis van de betreffende soort beschikt;
- De onderzoeken worden in het veld begeleid door een ervaren onderzoeker met aantoonbare ervaring met het zoeken naar de aanwezigheid van de betreffende soort in grotere gebieden (ervaren: minimaal drie seizoenen ervaring met veldonderzoek naar de betreffende soort of vergelijkbaar en aantoonbaar beschikken over ecologische kennis van de betreffende soort);
- Elke bijzondere locatie (verblijfplaats) wordt tenminste éénmaal door een ervaren onderzoeker bezocht;
- Deskundigheid en inzet van de onderzoekers wordt weergegeven in het onderzoeksrapport.
- Vrijwilligers en/of studenten mogen worden ingezet om veldwerk te verrichten mits zij beschikken over de benodigde ecologische kennis van de betreffende soort, de betreffende diersoorten van elkaar kunnen onderscheiden tijdens een veldbezoek, worden begeleidt door een ervaren onderzoeker. Begeleiden houdt in dat de data verkregen door vrijwilligers en of studenten na afloop nog te controleren is door een ervaren onderzoeker.

Bijlage 7: Beschrijven van soortgericht onderzoek en rapportage

Beschrijven van soortgericht onderzoek en rapportage

- Zorg voor een goed onderbouwde en volledige methodiekb beschrijving in de rapportage;
- Maak gebruik van de meest recente best-practice onderzoeksprotocollen en kennisdocumenten ter indicatie van geschikte perioden en tijdstippen voor onderzoek;
- Soortgericht onderzoek moet gebiedsdekkend uitgevoerd zijn;
- Hanteer de richtlijnen van de meest recente best-practice onderzoeksprotocollen en kennisdocumenten voor de eisen van onderzoek rondes voor de nulmeting en voor aanvullend onderzoek;
- Voeg een beschrijving toe van de deskundigheid en inzet van de ervaren onderzoekers;
- De onderzoeksmethodiek moet navolgbaar en herleidbaar zijn:
 - Indeling, begrenzing en omvang van de onderzoeksgebieden (inclusief topografische kaart met een doelmatige schaal) per veldbezoek
 - Data waarop de veldbezoeken plaatsgevonden hebben
 - Start- en eindtijd van de veldbezoeken
 - Weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken
 - Aantal onderzoekers in relatie tot de grootte van het onderzoeksgebied
- Zorg eventueel voor inzicht in de gevolgde route, strategische posten, transecten of een andere wijze waaruit de onderzoeksinspanning in ruimtelijke zin blijkt;
- De rapportage van het soortgericht onderzoek heeft ten minste de volgende verplichte onderdelen:
 - Specificatie van en toelichting op de onderzoeksinspanning en -intensiteit
 - Gebruikte methodieken, middelen en werkwijze
 - Heldere beschrijving van de onderzoeksresultaten
 - Conclusies en discussies
 - Overzicht van de gebruikte bronnen/onderzoeksrapporten
- Beschrijf de aanwezige soorten, functies en netwerken in en rondom het SMP-plangebied. Benoem hierbij essentiële onderdelen en samenhang van het leefgebied (soort-functie combinaties);
- Geef een overzicht (geografisch) van de kwetsbare functies/leefgebieden van beschermde soorten in het plangebied in relatie tot geplande activiteiten.

Bijlage 8: Beschrijving van de effectbepaling

Beschrijving van de effectbepaling

- Beschrijf de rol en het belang van het SMP-plangebied in het netwerk/leefgebied van de betreffende soorten;
- Maak een gedegen inschatting van het netwerk van de verschillende soorten. Hoe verhouden de verschillende functies en leefgebieden zich tot elkaar (vliegroutes, verblijfplaatsen, functioneel leefgebied, foerageergebieden)?
- Beschrijf de geplande activiteiten/werkzaamheden en hoe die zich verhouden in tijd en ruimte binnen het soortenmanagementplangebied en de aangetroffen netwerken/leefgebieden van de betreffende soorten;
- Stel eventueel een knelpuntenanalyse op voor de verschillende soorten en functies. Geef aan hoe het SMP zich verhoudt tot deze knelpunten;
- Beschrijf de negatieve effecten van de geplande activiteiten en werkzaamheden op de aangetroffen functies, netwerken en het functionele leefgebied van alle aanwezige beschermde soorten in het plangebied. Houd daarbij rekening met de intensiteit van de activiteiten in verhouding tot de kwetsbaarheid en randvoorwaarden van de soort-functie combinaties;
- Geef aan hoe de mogelijke effecten zich verhouden tot het duurzaam behouden en versterken van de kwaliteit en kwantiteit van de aanwezige benodigde functies en netwerken voor de lokale populaties van de aangetroffen beschermde soorten;
- Beschrijf hoe de mogelijke effecten zich verhouden tot de lokale Svl van de betreffende soorten. Geef hierbij ook de indicatoren aan die gebruikt worden voor de lokale Svl;
- Geef een concrete lijst en motivering van de verbodsbepalingen die (mogelijk) overtreden worden;
- Neem een overzichtelijke tabel op met daarin de soorten, de aanwezige functies, de effecten en de verbodsbepalingen die van toepassing zijn. Vul dit overzicht aan met een duidelijke analyse van wat dit concreet betekent voor het leefgebied, de staat van instandhouding en het lokaal voorkomen van de betreffende soorten in het SMP-plangebied.

Bijlage 9: Beschrijven van de mitigerende en compenserende maatregelen

Beschrijven van de mitigerende en compenserende maatregelen

- Leg alle mogelijke maatregelen vast in het (concept) mitigatie- en compensatieplan;
- Beschrijf de tijdelijke mitigatie van verblijfplaatsen, belangrijke functies en leefgebied met hierin de:
 - Verschillende tijdelijke maatregelen en voor welke soorten en functies deze ingezet worden
 - Ecologische motivatie voor het aantal, de plaatsing en locaties (geografisch) van tijdelijke alternatieven
 - Ecologische motivatie voor de fasering van tijdelijke alternatieven
- Beschrijf de permanente compensatie van verblijfplaatsen, belangrijke functies en leefgebied met hierin:
 - Beschrijving of en in hoeverre de compenserende maatregelen conform de geldende richtlijnen en kennisdocumenten zijn, of experimenteel
 - De in te zetten permanente compenserende maatregelen per soort en functie. Bij voorkeur met een overzicht en/of een keuzemodel
 - Randvoorwaarden waar de permanente maatregelen aan voldoen per soort en functie en in relatie tot aanwezige (potentiële) natuurwaarden en netwerken van de betreffende populaties binnen het SMP-plangebied
 - Permanente maatregelen moeten ten minste aan de volgende eisen voldoen:
 - i. Duurzaam geschikt voor de betreffende soort en functie
 - ii. Variatie in de aangebrachte voorzieningen is voldoende aanwezig
 - iii. Zorgvuldige plaatsing van de maatregelen, ook ten opzichte van de aanwezige en potentiële functies en spreiding
 - iv. Kwantitatief voldoende alternatieven
 - v. Voldoende ondersteunende functies aanwezig in de omgeving (kleine verblijfplaatsen, foerageer- en schuilgelegenheid, verbindende structuren, open water et cetera)
- Korte toelichting op hoe u het duurzaam behoud en onderhoud van de tijdelijke en alternatieve voorzieningen geregeld heeft. Daarnaast moet duidelijk zijn dat alternatieve verblijfplaatsen in de permanente situatie niet in functionaliteit beperkt worden, vanwege een aangepaste inrichting van de buitenruimte. Het gaat hier met name om het functioneel groen en verstoringsbronnen, zoals gevel- en straatverlichting;
- De manier waarop de 'plus' gecreëerd wordt. Op welke wijze het huidige netwerk van de verschillende soorten binnen het SMP-plangebied versterkt wordt door middel van het oplossen van de knelpunten, het creëren van nieuwe of het verbeteren van bestaande verblijfplaatsen en functioneel leefgebied.

Bijlage 10: Aandachtspunten ecologisch werkprotocol en logboek

Ecologisch werkprotocol

- Beschrijf per soort en functie:
 - Wijze waarop het doden en verwonden van individuen voorkomen wordt;
 - Toe te passen methoden van ongeschikt maken;
 - Uit te voeren controles voorafgaand aan de start van werkzaamheden en/of activiteiten;
 - Hoe u omgaat met de kwetsbare perioden van aanwezige soorten en functies en welke perioden (data) u hanteert (conform de meest recente Kennisdocumenten van BIJ12 of, indien niet beschikbaar, andere documentatie);
 - Hoe u omgaat met de gewenningsperioden van de verschillende functies en soorten die aanwezig zijn (conform de meest recente Kennisdocumenten van BIJ12 of, indien niet beschikbaar, andere documentatie);
 - Hoe u omgaat met de fasering van de activiteiten ten opzichte van belangrijke en kwetsbare (potentiële) functies;
 - Borging van voldoende alternatieve verblijfplaatsen;
 - Beschrijving van nieuwe permanente voorzieningen;
 - Manier van borging van het functioneel leefgebied;
 - Manier waarop u voldoet en bijdraagt aan de ecologische 'plus';
 - Manier waarop voldaan wordt aan de zorgplicht.
- Beschrijf de ecologische begeleiding: wie draagt daar zorg voor en op welk moment wordt het ingezet;
- Beschrijf de verantwoordelijkheden, stappen en acties voorafgaand en tijdens de werkzaamheden. Voeg een beschrijving/draaiboek met de communicatielijnen en verantwoordelijkheden in de verschillende fasen van de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden bij.

Logboek

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden moet u een logboek bijhouden. Deze logboeken verzamelt u op een centrale locatie (bijvoorbeeld gemeentehuis) en moeten ter inzage beschikbaar zijn voor de toezichthouders van de Provincie. Neem hier in ieder geval het volgende in op:

- Initiatiefnemer en uitvoerende partij;
- Begeleidende partij;
- Alle voorzorgsmaatregelen om het doden en verwonden van individuen te voorkomen;
- Borging dat tijdig geschikte en voldoende alternatieven beschikbaar en aanwezig zijn voor de betreffende soort en functie inclusief locaties;
- Ecologische begeleiding en ondernomen acties tijdens de werkzaamheden;
- Controle op natuurinclusieve maatregelen die nodig zijn conform het SMP en de vastlegging hiervan.

Bijlage 11: Inhoud monitoringsplan

Inhoud monitoringsplan

Per soort beschrijft u de volgende aspecten:

- Doel(en) van het monitoringsplan. Maak hierin onderscheid tussen het inzichtelijk maken van de populatietrends en de bescherming van kwetsbare functies;
- Methodiek van de monitoring;
- Indicatoren die gebruikt worden bij de monitoring;
- Aspecten die gemonitord worden (populatietrend, bij voorkeur gericht op belangrijke functies, et cetera);
- Variabelen die gebruikt worden om deze aspecten te meten;
- Wijze van uitvoering en onderzoeksinspanning;
- Periodisering/frequentie van de uitvoering van de monitoring (per functie/doel);
- (Eind) verantwoordelijke voor het uitvoeren en rapporteren van de monitoring;
- Wijze van verslaglegging;
- Wijze en frequentie van de communicatie met betrekking tot de monitoring, de evaluatie en de resultaten naar het bevoegd gezag en andere belanghebbenden.

Bijlage 12: Sleutelfactoren monitoring populatie-ontwikkeling (staat van instandhouding)

Sleutelfactoren monitoring populatie-ontwikkeling (staat van instandhouding)

Sleutelfactoren bij de monitoring van de populatie-ontwikkeling binnen een SMP:

- Voorafgaand aan de monitoring stelt u vast op basis van welke indicatoren de Svl bepaald wordt;
- Monitoring van de populatie vindt plaats door middel van het lopen of fietsen van vaste transecten, meetpunten of punt-transecten;
- Alle landschapstypen (typen bebouwing, groen, water) moeten vertegenwoordigd zijn binnen de transecten.;
- De transecten moeten meerdere malen binnen het juiste seizoen uitgevoerd worden, bij weersomstandigheden, zoals opgenomen in de desbetreffende richtlijnen en Kennisdocumenten;
- Zorg voor voldoende spreiding in de verschillende transecten/meetpunten in tijd en ruimte. Hoe groter het aantal meetpunten, des te betrouwbaarder de trendbepalingen zijn;
- Zorg ervoor dat de monitoring zoveel mogelijk gestandaardiseerd is. Stel vooraf duidelijk vast welke waarnemingen de onderzoekers tijdens de monitoring wel en niet noteren en op welke wijze en welke middelen zij inzetten bij de monitoring en communiceer hierover (oftewel, uniformiteit in werkwijze).

Bijlage 13: Aandachtspunten bij opstellen van management- en administratieplan

Aandachtspunten bij opstellen van management- en administratieplan

- Breng de verschillende interne processen in beeld die relevant zijn voor de uitvoering van het SMP;
- Benoem de verantwoordelijkheden en aangewezen personen en voeg een draaiboek toe met de stappen die ondernomen worden om te werken met een SMP;
- Zorg voor de beantwoording van de volgende vragen:
 - Wie interpreteert, evalueert en neemt de beslissingen wanneer het bijsturen van de maatregelen, de werkwijze of het onderzoek noodzakelijk is?
 - Wie is of zijn bij de uitvoering van de voorgenomen ingrepen verantwoordelijk?
 - Wie is het aanspreekpunt en hoe wordt dit geborgd als er een wisseling plaatsvindt?
 - Hoe wordt het overzicht behouden in de planning van de voorgenomen ingrepen in relatie met de gewenningsperioden en de uitgevoerde maatregelen, zoals alternatieve verblijfplaatsen?
 - Hoe wordt het totale overzicht behouden tussen verschillende maatregelen, de planning en de ingrepen en activiteiten binnen het SMP-plangebied?
 - Hoe vindt de communicatie onderling en met betrekking tot de monitoring, de evaluatie en de resultaten plaats?
 - Op welke momenten (tussenevaluaties) en aan wie worden de resultaten van de monitoring gerapporteerd?
 - Zijn draaiboeken opgesteld waarin de te nemen stappen bij incidenten of tegenvallende resultaten beschreven staan?

Bijlage 14: Contactgegevens Provincie

Contactgegevens Provincie

Heeft u interesse in het opstellen van een (pre)-SMP en het aanvragen van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning? Neem dan contact op met:

Cluster Natuur & Water en Vergunningen, Toezicht en Handhaving bij Provincie Limburg via het e-mailadres: info.smp@prvlimburg.nl

We helpen u graag op weg met de uitvraag voor het ecologisch onderzoek en informeren u graag over subsidiemogelijkheden voor gemeenten voor het opstellen van een SMP.

